

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA

PHILIPPE LÉGER

prednesené 14. decembra 2004¹

Obsah

I — Právny rámec	I - 1389
A — Bruselský dohovor	I - 1389
B — Teória forum non conveniens v anglickom práve	I - 1392
C — Vývoj teórie forum non conveniens od nadobudnutia účinnosti Bruselského dohovoru v Spojenom kráľovstve	I - 1394
II — Skutkový stav a konanie vo veci samej	I - 1397
III — Zmysel a rozsah prejudiciálnych otázok	I - 1400
IV — Analýza	I - 1404
A — O územnom alebo osobnom rozsahu pôsobnosti článku 2 Bruselského dohovoru	I - 1404
1. Jenardova správa a rozsiahla diskusia, ktorú vyvolala	I - 1405
2. Znenie článku 2 Dohovoru	I - 1409
3. Celková systematika Dohovoru	I - 1412
4. Ciele Dohovoru	I - 1419
5. Údajné prekážky pre uplatnenie článku 2 Dohovoru na právny vzťah týkajúci sa jedného zmluvného a jedného tretieho štátu	I - 1423
a) Údajné prekážky vyplývajúce z medzinárodného práva	I - 1423
b) Údajné prekážky vyplývajúce z práva Spoločenstva	I - 1425

1 — Jazyk prednesu: francúzština.

B — O zlučiteľnosti teórie <i>forum non conveniens</i> s Bruselským dohovorom	I - 1431
1. Úmysel autorov Dohovoru	I - 1432
2. Znenie článku 2 prvého odseku Dohovoru	I - 1434
3. Celková systematika Dohovoru	I - 1435
4. Ciele a potrebný účinok Dohovoru	I - 1440
V — Návrh	I - 1444

1. Odporuje Dohovoru o súdnej právomoci a výkone rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach z 27. septembra 1968 [*neoficiálny preklad*]², keď súd zmluvného štátu, na ktorý bola podaná žaloba proti osobe s bydliskom na území tohto zmluvného štátu, a ktorý má teda na základe článku 2 tohto dohovoru právomoc rozhodovať o žalobe, odmietne v rámci svojej diskrečnej právomoci, ktorú mu priznáva vnútroštátne právo, vykonať svoju právomoc s odôvodnením, že by bolo vhodnejšie, aby spor rozhodoval súd nezmluvného štátu?

(Spojené kráľovstvo) položil v predmetnom spore. Táto otázka nie je nová, pretože Súdny dvor sa približne pred desiatimi rokmi už zaoberal podobnou otázkou, ktorú položil House of Lords, najvyšší vnútroštátny súdny orgán. Súdny dvor však v tomto spore nevyvodil žiadny záver, pretože v nadväznosti na platný zmier uzavretý účastníkmi konania vnútroštátny súd napokon túto prejudiciálnu otázku vzal späť.³

2. To je v podstate otázka, ktorú Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division)

3. Podobne ako v predchádzajúcom prípade aj v predmetnom spore ide o otázku zlučiteľnosti takzvanej teórie „*forum non conveniens*“ s Bruselským dohovorom. Podľa tejto teórie charakteristickej pre štáty „*common law*“ môže súd určitého štátu odmietnuť výkon zákonom priznanej právomoci, ak sa domnieva, že je vhodnejšie, aby spor rozhodoval súd iného štátu.

2 — Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32. Zmenený a doplnený Dohovorom z 9. októbra 1978 o prístupení Dánskeho kráľovstva, Írska a Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 304, s. 1, a — zmenené znenie — s. 77), Dohovorom z 25. októbra 1982 o prístupení Helénskej republiky [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 388, s. 1), Dohovorom z 26. mája 1989 o prístupení Španielskeho kráľovstva a Portugalskej republiky [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 285, s. 1) a Dohovorom z 29. novembra 1996 o prístupení Rakúskej republiky, Fínskej republiky a Švédskeho kráľovstva [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES C 15, 1997, s. 1, ďalej len „Bruselský dohovor“ alebo „Dohovor“). Konsolidované znenie Dohovoru v znení štyroch prístupových dohovorov je uverejnené v Ú. v. ES C 27, 1998, s. 1.

3 — Ide o vec Ladenimor, C-314/92 (uznesenie o výmaze z 21. februára 1994). Keďže je často označovaná ako vec Harrods, budem ju v ďalšom texte citovať pod týmto označením.

4. Otázka zlučiteľnosti teórie *forum non conveniens* s Bruselským dohovorom sa v predmetnom spore rovnako ako v predchádzajúcom prípade týka iba vzťahu medzi súdom zmluvného štátu a súdom nezmluvného štátu, nie však vzťahov medzi súdmi rôznych zmluvných štátov. Tým sa táto otázka vzťahuje aj na územný alebo osobný rozsah pôsobnosti Bruselského dohovoru. V tejto súvislosti napriek značnej odlišnosti problematiky možno pozorovať určitú podobnosť s pripomienkovým konaním prebiehajúcim v súčasnosti k revidovanému zneniu budúceho Luganského dohovoru o súdnej právomoci a výkone rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach.⁴

5. Okrem toho za zmienku stojí skutočnosť, že Súdny dvor iba prednedávnom skúmal iný mechanizmus známy v krajinách „common

law“, ktorý je všeobecne označovaný ako „anti-suit injunctions“. Tento mechanizmus umožňuje vnútroštátnemu súdu zakázať účastníkovi konania, začatého pred týmto súdom, podať žalobu na súde iného štátu alebo v tomto konaní ďalej pokračovať, ak súd zistí, že tento účastník konania konal so zlým úmyslom, aby tak narušil už začaté konanie. House of Lords sa opýtal Súdneho dvora, či je tento mechanizmus zlučiteľný s Bruselským dohovorom, ak sa uplatňuje vo vzťahoch medzi súdmi rôznych zmluvných štátov. Súdny dvor v rozsudku Turner⁵ odpovedal na túto otázku záporne.

6. Tento rozsudok má význam napriek tomu, že cieľ a podmienky aplikácie mechanizmu „anti-suit injunctions“ a „forum non conveniens“ sa výrazne navzájom líšia a vec Turner na rozdiel od prejednávanej veci nenastolila otázku územného alebo osobného rozsahu pôsobnosti Bruselského dohovoru. Ako uvádza generálny advokát Ruiz-Jarabo Colomer vo svojich návrhoch vo veci Turner, obidva mechanizmy totiž predpokladajú „určité hodnotenie vhodnosti [alebo primeranosti] podania žaloby na konkrétnom súde“.⁶

4 — Stanovisko 1/03. Luganský dohovor zo 16. septembra 1988 o súdnej právomoci a výkone rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach je „paralelným“ dohovorom k Bruselskému dohovoru, pretože obsahovo je s ním prakticky totožný. Luganský dohovor je záväzný pre všetky členské štáty Spoločenstva (ktoré sú zmluvnými štátmi Bruselského dohovoru), ako aj pre Islandskú republiku, Nórske kráľovstvo, Švajčiarsku konfederáciu a Poľskú republiku. Tento dohovor má byť revidovaný s cieľom zosúladenia jeho obsahu s nariadením Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. EŠ L 12, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42), ktoré, ako bude neskôr ukázané, nedávno nahradilo Bruselský dohovor. Žiadosť o stanovisko Súdneho dvora má za cieľ objasniť, či dokončenie revidovaného Dohovoru patrí do výlučnej právomoci Spoločenstva, alebo či sa Spoločenstvo o túto právomoc delí s členskými štátmi. V tomto ohľade je potrebné predovšetkým skúmať, či a do akej miery sa územný alebo osobný rozsah pôsobnosti návrhu Dohovoru prekrýva s rozsahom pôsobnosti tohto nariadenia. To do istej miery súvisí s otázkou územného alebo osobného rozsahu pôsobnosti Bruselského dohovoru, keďže nariadenie, ktoré tento Dohovor nahradilo, preberá podstatnú časť jeho ustanovení.

5 — Rozsudok z 27. apríla 2004, C-159/02, Zb. s. I-3565.

6 — Pozri bod 35.

I — Právny rámec

už v štádiu konania predchádzajúcim vydaníu súdneho rozhodnutia, ktoré môže byť v inom zmluvnom štáte uznané a vykonané.

A — Bruselský dohovor

7. Cieľom Bruselského dohovoru prijatého na základe článku 220 Zmluvy o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva (neskôr článok 220 Zmluvy ES, zmenený, teraz článok 293 Zmluvy ES⁷), ako to vyplýva z jeho preambuly, je „posilniť právnú ochranu osôb usadených v Spoločenstve“ [*neoficiálny preklad*].

8. V jeho jedinom odôvodnení sa uvádza, že „na tieto účely je nevyhnutné určiť medzinárodnú právomoc súdov, uľahčiť uznávanie rozhodnutí a zaviesť zrýchlené konanie, aby bol zabezpečený výkon rozhodnutí, verejných listín a súdnych zmierov“ [*neoficiálny preklad*].

9. Bruselský dohovor preto predstavuje „dvojitý“ dohovor, keďže okrem pravidiel o uznávaní a vykonávaní rozhodnutí obsahuje aj pravidlá priamej právomoci, ktoré sa uplatňujú v pôvodnom zmluvnom štáte, teda

10. Pravidlá priamej právomoci sa uplatnia vtedy, ak spor vykazuje určitú spojitosť alebo určitý hraničný ukazovateľ s územím daného zmluvného štátu. Táto spojitosť alebo hraničný ukazovateľ sú najčastejšie podmienené *bydliskom žalovaného* a niekedy *predmetom konania* alebo *vôľou účastníkov konania*.

11. *Bydlisko žalovaného* zakladá všeobecné pravidlo právomoci. Článok 2 prvý odsek Bruselského dohovoru stanovuje: „Ak nie je v tomto dohovore uvedené inak, osoby s bydliskom na území zmluvného štátu sa bez ohľadu na ich štátne občianstvo žalujú na súdoch tohto štátu.“ [*neoficiálny preklad*] Ak má žalovaný svoje bydlisko v zmluvnom štáte, potom právomoc rozhodovať majú v zásade súdy tohto štátu.

12. Článok 3 Dohovoru toto všeobecné pravidlo upresňuje. Jednak prvý odsek tohto článku stanovuje, že „osoby s bydliskom na území zmluvného štátu možno žalovať na súdoch iného zmluvného štátu len na základe princípov upravených v oddieloch 2 až 6 tejto hlavy“ [*neoficiálny preklad*]. Okrem toho druhý odsek uvedeného článku v tejto súvislosti zakazuje žalobcovi vo vzťahu

7 — V článku 293 ES sa uvádza: „v prípade potreby pristúpiť členské štáty k vzájomným rokovaniam s cieľom zaručiť svojim štátnym príslušníkom... zjednodušenie formálnych požiadaviek, ktoré upravujú vzájomné uznávanie a výkon súdnych rozhodnutí...“

k týmto osobám odvolávať sa na „odchylné“ [neoficiálny preklad] pravidiel právomoci (platné v zmluvných štátoch), to znamená na pravidlá, ktorých cieľom je vyňatie týchto osôb zo zásadnej právomoci súdu zmluvného štátu, v ktorom majú bydlisko, ako to stanovuje článok 2 Dohovoru.

13. Oddiely 2 až 6 hlavy II Dohovoru (na ktoré odkazuje článok 3 prvý odsek) obsahujú najprv množstvo pravidiel o právomoci založenej voľbou, ktoré žalobcovi umožňujú podať žalobu na súd iného zmluvného štátu ako štátu, v ktorom má žalovaný bydlisko.⁸

14. Ďalej obsahujú určité pravidlá právomoci, ktoré buď ukladajú povinnosť predložiť vec súdom zmluvného štátu s vylúčením súdov všetkých ostatných štátov (tiež

s vylúčením štátu, v ktorom má žalovaný bydlisko)⁹ alebo umožňujú súdu zmluvného štát rozhodovať spor, na rozhodovanie ktorého by bol podľa ustanovení Dohovoru nepríslušný.¹⁰

15. Posledné uvedené pravidlá pôsobnosti (obsiahnuté v článkoch 16, 17 a 18 Dohovoru) sú založené na existencii inej spojitosti so sporom, ako je bydlisko žalovaného. Táto spojitosť vyplýva z *predmetu konania* (článok 16 Dohovoru) alebo z *vôle účastníkov konania* (články 17 a 18 Dohovoru).

16. Ak miestna príslušnosť zmluvného štátu v spore nie je určená na základe bydliska žalovaného, predmetu konania alebo vôle účastníkov konania, potom sa v zásade budú uplatňovať odchylné pravidlá právomoci zmluvných štátov. Článok 4 prvý odsek Dohovoru totiž stanovuje: „Ak žalovaný nemá bydlisko na území zmluvného štátu,

8 — Tieto pravidlá právomoci založenej voľbou sa vzťahujú predovšetkým na zmluvné záväzky (článok 5 bod 1: konkurujúca právomoc súdu miesta plnenia záväzku, ktorý je predmetom žaloby), vo veciach deliktnej a kvázideliktnej zodpovednosti (článok 5 bod 3: konkurujúca právomoc súdu miesta, kde nastala protiprávna skutočnosť), vo veciach spotrebiteľských zmlúv (článok 14 prvý odsek: konkurujúca právomoc súdu zmluvného štátu, v ktorom má spotrebiteľ svoje bydlisko), ako aj v prípade viacerých žalovaných (článok 6 bod 1: konkurujúca právomoc súdu miesta bydliska ktoréhokoľvek zo žalovaných).

9 — Tieto pravidlá sa uplatňujú predovšetkým pri vecných právach k nehnuteľnosti alebo pri nájme nehnuteľnosti (článok 16 bod 1 písm. a): výlučná právomoc súdu zmluvného štátu, v ktorom sa nehnuteľnosť nachádza, ako aj v prípade výslovnej voľby právomoci (článok 17: výlučná právomoc súdu alebo súdov označených zmluvnými stranami v dohode o voľbe právomoci, pričom pravidlá o výlučnej právomoci podľa článku 16 zostávajú nedotknuté).

10 — Článok 18 Dohovoru zakladá právomoc súdu zmluvného štátu, ktorého konania sa žalovaný zúčastní, hoci v tomto štáte nemá bydlisko; toto pravidlo sa neuplatní, ak sa žalovaný zúčastní konania, len s cieľom spochybniť právomoc, alebo ak má iný súd výlučnú právomoc podľa článku 16 Dohovoru. V tomto prípade ide o konkludentnú voľbu právomoci.

právomoc súdov každého zmluvného štátu sa určí podľa právneho poriadku tohto členského štátu, ak článok 16 nestanoví niečo iné“¹¹ [*neoficiálny preklad*].

17. Vo vzťahu k všetkým týmto pravidlám právomoci zakotvuje Bruselský dohovor určité procesné mechanizmy, ktoré vykonávajú tieto pravidlá. Tieto mechanizmy týkajúce sa prekážky začatej veci a súvisiacich vecí majú zabrániť vydávaniu odporujúcich si rozhodnutí súdmi rôznych zmluvných štátov.

18. V tomto zmysle článok 21 Dohovoru, ktorý sa týka prekážky začatej veci, stanovuje: „Ak sa vedú konania v tej istej veci a medzi tými istými účastníkmi na súdoch rôznych zmluvných štátov, každý súd, ktorý nezačal konať ako prvý... je povinný aj bez návrhu prerušiť konanie, až kým sa nepotvrdí právomoc súdu, ktorý ako prvý začal konať“ [*neoficiálny preklad*] a odmietne svoju právomoc v prospech súdu, ktorý začal konať ako prvý.

19. Pokiaľ ide o súvisiace veci, článok 22 Dohovoru stanovuje, že v prípade, ak sa podá žaloba v súvisiacich veciach na súdoch rôznych zmluvných štátov a ak sú veci ešte

v štádiu konania na prvom stupni, každý súd, ktorý nezačal konať ako prvý, môže prerušiť konanie alebo na návrh účastníka konania odmietnuť vykonať svoju právomoc, pod podmienkou, že jeho právne predpisy dovoľujú spojiť súvisiace veci, a že súd, ktorý začal konať ako prvý má právomoc rozhodovať v oboch veciach. Podľa článku 22 tretieho odseku sa toto pravidlo vzťahuje výlučne na súvisiace veci, ktoré sú „navzájom tak úzko spojené, že je vhodné prejednať a rozhodnúť ich spoločne, a tak sa vyhnúť riziku nezlučiteľných rozsudkov vydaných v samostatných konaniach“. [*neoficiálny preklad*]

20. V súlade s logikou všetkých týchto ustanovení o právomoci a výkone právomoci Bruselský dohovor v hlave III zakotvuje zjednodušené pravidlá uznávania a výkonu súdnych rozhodnutí. Tieto pravidlá sa vzťahujú na rozhodnutia súdov zmluvného štátu v súvislosti s uznávaním a výkonom týchto rozhodnutí v inom zmluvnom štáte.

21. Po harmonizácii súdnej spolupráce v občianskych veciach vykonanej Amsterdamskou zmluvou vydala Rada na základe článku 61 písm. c) a článku 67 ods. 1 ES nariadenie č. 44/2001. Toto nariadenie, ktoré malo nahradiť Bruselský dohovor, vo veľkej časti prebralo jeho ustanovenia, niektoré s určitými úpravami.

11 — Hoci nariadenie č. 44/2001 nemožno uplatniť na spor vo veci samej, treba pripomenúť, že jeho článok 4 stanovuje ďalšiu výhradu týkajúcu sa odchýlnych pravidiel právomoci týkajúcu sa vôle účastníkov konania.

22. Uvedené nariadenie platí pre všetky členské štáty s výnimkou Dánska¹² a vzťahuje sa na žaloby, ktoré boli podané odo dňa jeho účinnosti, teda od 1. marca 2002. Keďže spor vo veci samej bol začatý pred 1. marcom 2002, možno naň uplatniť iba Bruselský dohovor, ale nie nariadenie č. 44/2001.

24. V anglickom práve sa táto teória neustále a významne vyvíjala.

B — Teória *forum non conveniens* v anglickom práve

23. Teória *forum non conveniens* vychádza zo škótskeho práva, teda z právneho systému ovplyvneného prevažne občianskym právom. Táto teória dosiahla v Škótsku svoj vrchol na konci 19. storočia a následne bola v rôznych podobách prebratá inými krajinami, predovšetkým krajinami „common law“, najmä Anglickom, Írskom a Spojenými štátmi.

25. V súčasnosti jej uplatňovanie zodpovedá podmienkam, ktoré stanovil House of Lords roku 1986 v rozsudku *Spiliada Maritime Corporation v. Consulex Ltd*¹³.

26. Podľa judikatúry tohto súdu možno konanie „z dôvodu *forum non conveniens* prerušiť v zásade iba vtedy, ak sa súd domnieva, že existuje iný, takisto príslušný súd, ktorý je vhodný na rozhodovanie vo veci, teda súd, ktorý so zreteľom na záujmy účastníkov konania a v súlade s judikatúrou môže vec riadne prejednať“.¹⁴ Na rozdiel od predstáv, ktoré by výraz *forum non conveniens* mohol vyvolávať, nejde teda v prípade súdu prejednávajúceho vec jednoducho o otázku praktickej a osobnej „vhodnosti“ súvisiacej s prefažením súdu, ale skôr o otázku objektívnej vhodnosti súdu na rozhodovanie dotknutého sporu.¹⁵

12 — Táto výnimka vyplýva z protokolu o postavení Dánska, ktorý tvorí prílohu Zmluvy EÚ a Zmluvy ES. Z toho vyplýva, že nariadenie č. 44/2001 sa nevzťahuje na Dánsko, ale na vzťahy medzi týmto členským štátom a inými členskými štátmi, ktoré podliehajú tomuto nariadeniu, sa naďalej uplatňuje Bruselský dohovor. Podobná situácia nastala v prípade Spojeného kráľovstva a Írska v dôsledku podobného protokolu, ktorý bol rovnako pripojený ako príloha k Zmluve EÚ a Zmluve ES. Spojené kráľovstvo a Írsko však v súlade s článkom 3 ods. 1 tohto protokolu oznámili svoje želanie podieľať sa na vydaní a uplatňovaní nariadenia č. 44/2001, v dôsledku čoho pre ne toto nariadenie platí.

13 — 1987, AC 460. Zásady uvedené v tomto rozsudku zjavne zodpovedajú zásadám platným na Jamajke. Pozri v tomto zmysle pripomienky pána Jacksona, žalovaného v prvom rade v konaní vo veci samej (bod 25).

14 — Pozri s. 476 už citovaného rozsudku *Spiliada*.

15 — Pozri s. 474 už citovaného rozsudku *Spiliada*. V tejto súvislosti možno teóriu *forum non conveniens*, ktorá je uplatniteľná v prípade žaloby podanej proti žalovanému zdržavajúcemu sa v Anglicku (v anglickom práve sa uplatnilo pravidlo „riadnej“ príslušnosti), porovnať k teórii *forum conveniens*. V zmysle druhej teórie môže anglický súd v prípade žaloby podanej proti žalovanému nenachádzajúcemu sa v Anglicku (v anglickom práve sa uplatnilo pravidlo „mimoriadnej“ príslušnosti) odmietnuť povoliť oznámenie návrhu na začatie konania v cudzine, ak súd cudzieho štátu predstavuje *forum conveniens*, v dôsledku čoho nemožno pokračovať v predmetnom konaní v Anglicku. Pozri v tejto súvislosti s. 480 až 482.

27. V súlade s vyššie uvedeným rozsudkom Spiliada anglický súd postupuje takto:

28. V prvom rade musí určiť, či súd cudzieho štátu je „jednoznačne a zjavne vhodnejší“¹⁶. Týmto postupom sa má určiť „súd s prirodzenou právomocou“, to znamená „súd, ktorý má k sporu najužší vzťah“¹⁷. Pritom je potrebné zohľadniť nielen tie aspekty vzťahu, ktoré majú praktickú alebo finančnú povahu (ako napríklad dostupnosť svedkov)¹⁸, ale aj aspekty ako právo, ktoré sa má uplatniť v predmetnom spore, a bydlisko účastníkov konania alebo miesto ich činnosti¹⁹.

29. Ak súd, na ktorý bola podaná žaloba, určí, že súd cudzieho štátu je „jednoznačne a zjavne vhodnejší“, potom musí po druhé, skúmať, či pre žalobcu na tomto súde existuje záruka „dosiahnutia spravodlivosti“²⁰ alebo presnejšie povedané „účinnnej spravodlivosti“²¹. Túto podmienku treba chápať reštriktívne. Vo všeobecnosti nemožno prerušenie konania odmietnuť iba z dôvodu, že žalobca stratil výhodu poskytnutú anglickým právom, ako je napríklad

vysoká náhrada škody, efektívny systém získavania dôkazov alebo dlhšia premlčacia doba na podanie žaloby v porovnaní s krajinou dotknutého zahraničného súdu.²² House of Lords uviedol, že „umožnenie žalobcovi využívať procesné výhody v Anglicku v neprospech žalovaného by bolo v rozpore s objektívnym postupom“, ktorým sa *forum non conveniens* vyznačuje.²³ V niektorých veľmi špecifických prípadoch boli zohľadnené zákonné alebo praktické obmedzenia možnosti získať na zahraničnom súde poradenské služby, ako aj nemožnosť využitia právnej pomoci pre vedenie konania pred zahraničným súdom, ak je takáto pomoc k dispozícii v Anglicku a ak je zrejme, že v prípade jej absencie by žalobca vzal svoju žalobu späť.²⁴

30. V anglickom práve súd rozhodujúci spor takéto skúmanie nevykonáva z úradnej moci, ale skôr sa tu vyžaduje návrh účastníka konania.²⁵ Žalovaný, ktorý s cieľom zabrániť pokračovaniu konania pred príslušným súdom vznesie námietku *forum non conveniens*, musí preukázať, že existuje rovnako príslušný zahraničný súd, ktorý je jedno-

16 — Pozri s. 477 [písm. c)] už citovaného rozsudku Spiliada.

17 — Pozri s. 477 a s. 488 [písm. d)] už citovaného rozsudku Spiliada.

18 — V krajinách „common law“ sa výsluchu svedka na pojednávaní pripisuje osobitný význam, čo platí najmä pre výsluch znalcov.

19 — Pozri s. 478 [písm. d)] už citovaného rozsudku Spiliada.

20 — Pozri s. 482 už citovaného rozsudku Spiliada.

21 — Tento výraz použil House of Lords v rozsudku Lubbe v. Cape plc (2000, 1 WLR, 1545, HL) (ďalej len „rozsudok Lubbe“), ktorý bol vydaný neskôr ako rozsudok Spiliada.

22 — Tamže.

23 — Pozri s. 482 už citovaného rozsudku Spiliada.

24 — Pozri v tomto zmysle judikatúru House of Lords, ktorú cituje Nuyts, A.: *L'exception de forum non conveniens (étude de droit international privé comparé)*, dizertačná práca ULB, 2001 – 2002, zväzok II, bod 218. Pozri konkrétne rozsudok Cornelly v. RTZ Corporation plc (1998, AC 854, s. 873 a s. 874) a už citovaný rozsudok Lubbe.

25 — Pozri Nuyts, A.: c. d., bod 202.

značne a zjavne vhodnejší na rozhodovanie sporu.²⁶ Ak je táto prvá podmienka splnená, potom žalobca, ktorý s námietkou nesúhlasí, musí preukázať, že sa nemôže úspešne dovolávať svojho práva na príslušnom zahraničnom súde, a teda že druhá podmienka uvedenej námietky nie je splnená.

31. Tieto podmienky pre použitie teórie *forum non conveniens* skúma súd, na ktorý bola žaloba podaná podľa „vlastnej úvahy“, pričom disponuje rozsiahlou diskrečnou právomocou.

32. Podľa súčasného stavu anglického práva má použitie tejto teórie za následok prerušenie konania, to znamená predbežné alebo dokonca časovo neohraničené prerušenie bez toho, aby súd zastavil konanie natrvalo. Z toho vyplýva, že v konaní možno pokračovať, ak sa napríklad zistí, že zahraničný súd nakoniec nemá právomoc rozhodovať, spor alebo žalobca by pred ním nemohol dosiahnuť účinnú spravodlivosť. Žalobca, ktorý chce pokračovať v konaní, musí tieto skutočnosti preukázať.

33. Za obvyklých okolností je vylúčené, aby sa uznesenie o prerušení konania spájalo s postúpením alebo prikázaním vecí na zahraničný súd. Tento postup by

v skutočnosti viedol k tomu, že by sa od zahraničného súdu vyžadovalo, aby sa vyhlásil za príslušný a potom svoju právomoc aj vykonával. Všeobecne sa uznáva, že súdy určitého štátu môžu rozhodovať iba o svojej vlastnej právomoci a nie o právomoci súdov iného štátu. Z toho dôvodu je vecou žalobcu, ktorý si chce uplatňovať svoje práva, aby prijal všetky potrebné opatrenia pre podanie novej žaloby pred zahraničným súdom.

34. Rozhodnutie prvostupňového súdu, ktorý námietku *forum non conveniens* posúdil na základe svojej diskrečnej právomoci, možno zmeniť v odvolacom konaní v zásade iba vtedy, ak odvolací súd po preskúmaní dôvodov zistených súdom prvého stupňa dospel k záveru, že tento súd pri posudzovaní zjavne zneužil svoju rozsiahlu diskrečnú právomoc.²⁷

C — *Vývoj teórie forum non conveniens od nadobudnutia účinnosti Bruselského dohovoru v Spojenom kráľovstve*

35. Bruselský dohovor zmenený a doplnený dohovorom o pristúpení z roku 1978 nadobudol v Spojenom kráľovstve účinnosť 1. januára 1987.

26 — V anglickom práve po reforme občianskeho súdneho konania z roku 1998 musí byť námietka *forum non conveniens* uplatnená v *limine litis*, to znamená pred tým, ako žalovaný začne obhajobu vo veci, a teda nie v ľubovoľnom štádiu konania. Pozri Nuyts, A., c. d., bod 204.

27 — Pozri Nuyts, A., c. d., bod 208.

36. V tejto súvislosti bol prijatý Civil Jurisdiction and Judgments Act 1982 (zákon z roku 1982 o právomoci a súdnych rozhodnutiach v občianskoprávných veciach). Článok 49 tohto zákona stanovuje, že „žiadne ustanovenie tohto zákona nebráni tomu, aby britský súd v konaní vedenom na tomto súde... toto konanie prerušil z dôvodu *forum non conveniens*..., pokiaľ tieto opatrenia nie sú nezlučiteľné s dohovorom z roku 1968“.

sa výkonu svojej právomoci, ktorú im priznáva článok 2 Dohovoru (z dôvodu bydliska žalovaného v Spojenom kráľovstve), ak v štáte, ktorý nie je zmluvným štátom, existuje vhodnejší súd a právomoc súdov iného zmluvného štátu ako Spojeného kráľovstva nemožno z ničoho odvodiť. Argumenty, ktorými Court of Appeal zdôvodňuje svoje rozhodnutie, možno zhrnúť takto:

37. Tento odkaz na prípadnú nezlučiteľnosť teórie *forum non conveniens* s Bruselským dohovorom mal za následok veľmi rozdielne posudzovanie anglickými súdmi, najmä pokiaľ ide o uplatnenie teórie vo vzťahoch medzi zmluvným štátom a tretím štátom.

39. Najprv z článku 220 Zmluvy ES, na ktorom sa Bruselský dohovor zakladá, vyplýva, že pravidlá právomoci v ňom obsiahnuté by sa mali použiť iba na vzťahy medzi zmluvnými štátmi.³⁰

38. Takto, na rozdiel od High Court²⁸, Court of Appeal v rozsudku Harrods²⁹ uznal, že anglické sudy majú na základe teórie *forum non conveniens* možnosť vzdať

40. Okrem toho za predpokladu, ak by článok 2 Dohovoru mal kogentnú povahu vo vzťahoch medzi zmluvným štátom a nezmluvným štátom, anglický súd — ktorý by mal na základe tohto článku právomoc rozhodovať vo veci — by nemohol prerušiť konanie z dôvodu dohody o voľbe právomoci alebo z dôvodu prekážky začatej veci alebo súvisiacich vecí, ak by sa alternatívny súd nenachádzal v zmluvnom štáte. Články 17, 21 a 22 Bruselského dohovoru, ktoré so zreteľom na tieto dôvody obsahujú pravidlá delby právomoci, by sa totiž mali aplikovať

28 — Pozri v tomto zmysle rozsudky *Berisford plc v. New Hampshire Insurance Co.* (1990, 2 QB 631) a *Arkwright Mutual Insurance Co. v. Bryanstons Insurance Co. Ltd* (1990, 2 QB 649). V týchto rozsudkoch High Court rozhodol, že použitie teórie *forum non conveniens* by bolo rozpore s kogentnou povahou článku 2 Bruselského dohovoru a narušilo by jednotné uplatňovanie pravidiel právomoci v zmluvných štátoch.

29 — Ďalej len „rozsudok Harrods“ (1992, Ch. 72, CA). Tento rozsudok bol vydaný v spore medzi spoločnosťou anglického práva so sídlom v Anglicku, ktorá však pôsobila výlučne v Argentíne, kde sa nachádzali jej rozhodovacie a dozorné orgány (spoločnosť Harrods Buenos Aires) a jej majoritný akcionár (švajčiarska spoločnosť Intercomfinanz), a jej minoritným akcionárom (švajčiarska spoločnosť Ladenimor), ktorého predmetom boli nezhody týkajúce sa riadenia uvedenej anglickej spoločnosti.

30 — Tamže, s. 96 a 103.

iba na vzťahy medzi súdmi rôznych zmluvných štátov. Podľa Court of Appeal by však takéto závery boli v rozpore s úmyslom autorov Bruselského dohovoru. Z toho vyplýva, že článok 2 Bruselského dohovoru nemôže mať kogentnú povahu, ak sa predmetný kompetenčný spor týka výlučne súdov jedného zmluvného štátu a jedného tretieho štátu.³¹

41. Napokon uplatňovanie teórie *forum non conveniens* vo vzťahoch medzi anglickým súdom a súdom nezmluvného štátu neodporuje cieľu voľného pohybu rozsudkov v Európe, ktorý Dohovor sleduje, pretože dotknutý anglický súd v prípade odmietnutia svojej právomoci nevydá žiadne meritórne rozhodnutie, ktoré by v iných zmluvných štátoch malo byť uznané alebo vykonané.³²

42. Court of Appeal na základe uvedeného dospel k záveru, že nie je v rozpore s Bruselským dohovorom, ak anglický súd odvolávajúc sa na teóriu *forum non conveniens* preruší konanie, „pokiaľ sa jediný alternatívny súd nachádza v nezmluvnom štáte“.³³

31 — Tamže, s. 97 a 98.

32 — Tamže, s. 97.

33 — Tamže, s. 103 [písm. d)].

43. House of Lords, ktorý rozhodoval o odvolaní proti tomuto rozsudku, rozhodol v tejto veci položiť prejudiciálne otázky Súdnemu dvoru.³⁴ Ako už bolo spomenuté, tieto viaceré prejudiciálne otázky boli napokon vzaté späť, pretože účastníci konania uzavreli zmier.

44. O niekoľko rokov neskôr House of Lords v už citovanom rozsudku Lubbe³⁵ zdôraznil, že „odpoveď na túto otázku nie je jasná“, rozhodol sa však, že Súdnemu dvoru nepredloží opätovne prejudiciálnu otázku, pretože teóriu *forum non conveniens* v predmetnom prípade bez ohľadu na očakávanú odpoveď

34 — Uvedené prejudiciálne otázky zneli takto:

- „1. Upravuje dohovor z roku 1968 právomoc súdov určitého zmluvného štátu aj v prípade, ak neexistuje žiaden kompetenčný spor so súdmi iného zmluvného štátu?
2. a) Je v rozpore s dohovorom z roku 1968, ak súd určitého zmluvného štátu v prípade, že je právomoc založená na článku 2 tohto Dohovoru, vykonáva svoju diskrečnú právomoc priznanú vnútroštátnym právom tak, že sa vzdá rozhodovania o žalobe proti osobe s bydliskom v tomto štáte v prospech súdov tretieho štátu, pokiaľ neprichádza do úvahy právomoc súdov ostatných zmluvných štátov, ktorú by bolo možné odvodiť z tohto dohovoru?
 - b) V prípade kladnej odpovede existuje tento rozpor za každých okolností alebo iba v určitých prípadoch, a ak áno, v ktorých prípadoch?
- 3) a) V prípade kladnej odpovede na otázku 2 umožňuje dohovor z roku 1968 súdu určitého zmluvného štátu vykonávať svoju diskrečnú právomoc priznanú vnútroštátnym právom tak, že sa v prospech súdov tretieho štátu vzdá rozhodovania o žalobe proti ďalšiemu žalovanému, ktorý nemá bydlisko na území niektorého zo zmluvných štátov?
 - b) Bude odpoveď na otázku 3 odlišná, ak okolnosť, že súd odmietne svoju právomoc v súvislosti so žalobou proti jednému z ďalších žalovaných, bude mať za následok zamietnutie žaloby, pretože smeruje proti ďalšiemu žalovanému s bydliskom v zmluvnom štáte?“

35 — Pozri poznámku pod čiarou 21.

nemožno aplikovať, keďže žalobcovia nemajú prístup k „alternatívne súdu“.³⁶

na Jamajke vilu, v ktorej pán Owusu býval a neďaleko ktorej sa zranil. Na podporu svojej žaloby pán Owusu uvádza, že nájomná zmluva, podľa ktorej mal mať prístup na súkromnú pláž, implicitne stanovovala, že táto pláž bude primerane bezpečná a nebude skrývať nebezpečenstvá.

45. Niektorí chápali túto poznámku House of Lords ako vyjadrenie vážnych pochybností o správnosti judikatúry Court of Appeal vo veci Harrods.³⁷

II — Skutkový stav a konanie vo veci samej

46. Andrew Owusu, britský štátny príslušník s bydliskom v Anglicku, utrpel 10. októbra 1997 počas svojho pobytu na Jamajke ťažký úraz. Pri skoku do mora v mieste, kde mu voda siahala po pás, narazil na naplaveninu piesku a zlomil si piaty krčný stavec, v dôsledku čoho ochrnl.

48. Žalovaný v prvom rade uplatnil na svoju obranu námietku *forum non conveniens*, v dôsledku ktorej navrhol prerušiť konanie. Okrem skutočnosti, že predmet konania má užší vzťah k Jamajke ako k Anglicku, uviedol, že jeho poisťná zmluva týkajúca sa poskytnutia ubytovania na Jamajke nezahŕňa náhradu škody, ktorú prizná iný ako jamajský súd, pričom otázky zodpovednosti a likvidácie škody sa na Jamajke posudzujú v zásade rovnako ako v Anglicku.

47. Po tomto úraze podal pán Owusu v Anglicku žalobu o náhradu škody proti pánovi Jacksonovi³⁸ s bydliskom v tom istom štáte. Pán Jackson prenajal pánovi Owusovi

49. Pán Owusu pred anglickými súdmi takisto žaloval viaceré jamajské spoločnosti. Tieto žaloby sa týkali predovšetkým spoločnosť Mammee Bay Club Ltd (vlastník a prevádzkovateľ pláže Mammee Bay, ktorú bol pán Owusu oprávnený využívať)³⁹, The Enchanted Garden Resorts & Spa Ltd (prevádzkovateľ dovolenkového centra v blízkosti

36 — Pozri poznámku pod čiarou 28.

37 — Pozri najmä Nuyts, A.: c. d., bod 181, a FENTIMAN, R.: *Outsting Jurisdiction in the European Judicial Area*. In: *Cambridge Yearbook of European Legal Studies*, 2000, s. 109, a *Stays and the European Conventions: End-Game?*, CLJ 10, 2001, s. 11.

38 — Ďalej len „žalovaný v prvom rade“.

39 — Ďalej len „žalovaný v treťom rade“.

predmetnej pláže, ktorého hostia mohli tiež využívať túto pláž)⁴⁰ a Town & Country Resorts Ltd (prevádzkovateľ veľkého hotela, ktorý susedil s touto plážou a držiteľ oprávnenia na využívanie tejto pláže viazaného na podmienku, že bude zabezpečovať správu, prevádzku a dozor na pláži)⁴¹.

50. Všetky tieto jamajské spoločnosti boli žalované z titulu deliktuálnej alebo kvázideliktuálnej zodpovednosti. Je im vyčítané, že neprijali potrebné opatrenia na varovanie plavcov pred nebezpečenstvom pieskových násypov nachádzajúcich sa pod hladinou vody, hoci toto varovanie bolo nevyhnutné po tom, ako britská dovolenkujúca pred dvoma rokmi za podobných okolností utrpela rovnako závažný úraz, čo viedlo k podaniu žaloby o náhradu škody na jamajské súdy (všetci žalovaní mali sídlo na Jamajke).

51. Pán Owusu požiadal v súlade s predpismi občianskeho práva procesného platnými v Anglicku o súhlas s doručením žaloby podanej v Anglicku dotknutým jamajským spoločnostiam. Anglický sudca (Deputy District Judge Beevers) mu tento súhlas vydal. Návrh na začatie konania bol však doručený iba trom dotknutým spoločnostiam (a síce žalovanému v treťom, štvrtom a šiestom rade).

52. Tieto spoločnosti namietali právomoc anglického súdu, na ktorý bola podaná žaloba. Niektoré navyše navrhli, aby súd odmietol svoju právomoc a povolil viesť konanie v zahraničí. Z hľadiska rôznych aspektov určujúcich vzťah predmetu sporu konania k Jamajke majú podľa ich názoru právomoc na rozhodovanie sporu výlučne jamajské súdy.

53. Uznesením zo 16. októbra 2001 sudca Bentley QC (ako Deputy High Court Judge v Scheffielde) tieto návrhy žalovaných v celom rozsahu zamietol.

54. Pokiaľ ide o námietku *forum non conveniens* uplatnenú žalovaným v prvom rade, sudca sa domnieval, že rozsudok Súdneho dvora z 13. júla 2000 Group Josi⁴² bráni tomu, aby bolo konanie prerušené len z dôvodu, že súd, na ktorý bola žaloba podaná, nie je vhodný na rozhodovanie sporu. Súdny dvor v tomto rozsudku totiž konštatoval, že pravidlá právomoci zakotvené v Bruselskom dohovore možno v zásade aplikovať v spore vtedy, ak má žalovaný bydlisko alebo sídlo v zmluvnom štáte.⁴³ Podľa názoru súdu prvého stupňa tento výklad Bruselského dohovoru Súdny dvorom oslabuje výklad, ktorý pred niekoľkými rokmi uskutočnil Cour of Appeal

40 — Ďalej len „žalovaný vo štvrtom rade“.

41 — Ďalej len „žalovaný v šiestom rade“.

42 — C-412/98, Zb. s. I-5925.

43 — V tejto súvislosti sudca Bentley QC poukazuje najmä na body 59 až 61 už citovaného rozsudku Group Josi.

v rozsudku Harrods.⁴⁴ Vzhľadom na to, že nebol oprávnený predložiť Súdnemu dvoru prejudiciálnu otázku s cieľom objasnenia tohto bodu⁴⁵, sudca na základe uvedeného rozsudku Group Josi dospel k záveru, že nemôže prerušiť konanie proti žalovanému v prvom rade (pán Jackson), pretože má bydlisko v zmluvnom štáte.

55. Pokiaľ ide o návrhy podané ostatnými žalovanými (žalovaným v treťom, štvrtom a šiestom rade), tieto návrhy sudca prvo-
stupňového súdu zamietol napriek tomu, že pravidlá právomoci zakotvené v Bruselskom dohovore sa na týchto žalovaných nevzťahujú a jamajský súd je na rozhodovanie v tejto veci zjavne vhodnejší ako súd v Anglicku.

56. Podľa neho keďže konanie proti žalovanému v prvom rade nemožno prerušiť, nemožno ho prerušiť ani vo vzťahu k ostatným žalovaným. V opačnom prípade by hrozilo nebezpečenstvo, že by napokon rozličné súdy dvoch štátov (Spojeného kráľovstva a Jamajky) rozhodovali o tej istej veci na základe rovnakých alebo podobných dôkazov a došli by k rozdielnym záverom. Za týchto okolností dospel sudca v prvom stupni k záveru, že vhodný súd na rozhodovanie celého sporu sa nachádza v Anglicku a nie na Jamajke.

57. Proti tomuto uzneseniu súdu prvého stupňa podali na Court of Appeal odvolanie žalovaný v prvom, treťom, štvrtom a šiestom rade.

58. Títo žalovaní sa domnievajú, že Bruselský dohovor nemožno aplikovať na sporný skutkový stav, v dôsledku čoho nič nebráni použitiu teórie *forum non conveniens*. Na podporu tohto tvrdenia žalovaní uvádzajú rozličné argumenty, ktoré sa prevažne zhodujú s dôvodmi, ktoré uviedol Court of Appeal v už citovanom rozsudku Harrods.

59. V tomto zmysle uvádzajú, že systém rozdelenia súdnej právomoci zavedený Bruselským dohovorom sa uplatňuje iba na vzťahy medzi zmluvnými štátmi a nie na vzťahy medzi zmluvným štátom a tretím štátom, pokiaľ s nimi nie je spojená otázka rozdelenia právomoci vo vzťahu k inému zmluvnému štátu.

60. Rovnako zdôrazňujú, že ak by článok 2 Dohovoru mal aj vo vzťahoch medzi zmluvným štátom a nezmluvným štátom kogentnú povahu, musel by anglický súd uznať svoju

44 — Pozri body 35 až 39 týchto návrhov.

45 — To vyplýva z článku 2 Protokolu z 3. júna 1971 o výklade Dohovoru z 27. septembra 1968 o súdnej právomoci a výkone rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach Súdnyim dvorom.

právomoc na rozhodovanie o žalobe podanej proti osobe s bydliskom v Anglicku aj v prípade, ak rovnaké alebo podobné konanie už prebiehalo na súde nezmluvného štátu alebo právomoc tohto súdu bola určená dohodou. Tieto závery by boli v rozpore s cieľmi Dohovoru.

boli možné, aj keď tieto výnimky nie sú v Dohovore výslovne stanovené. To by prichádzalo do úvahy, ak by spor, o ktorom rozhoduje súd zmluvného štátu, už bol prejednávaný pred súdom nezmluvného štátu, ak by sa spor týkal vecných práv k nehnuteľnostiam nachádzajúcim sa v treťom štáte, alebo ak by si účastníci konania dohodou určili právomoc súdu v treťom štáte.

61. Pán Owusu uvádza, že Bruselský dohovor sa nevzťahuje iba na spory o právomoc medzi súdmi viacerých zmluvných štátov. Obmedzením Dohovoru iba na takéto spory by bol zmarený základný cieľ článku 2 Dohovoru, ktorým je zabezpečenie právnej istoty prostredníctvom predvídateľnosti súdnej právomoci.

III — Zmysel a rozsah prejudiciálnych otázok

62. Okrem toho, opierajúc sa o vyššie uvedené rozsudok Owusu, konštatuje, že všeobecné pravidlo právomoci zakotvené v článku 2 Dohovoru má kogentnú povahu a je možné sa od neho odchýliť iba v prípadoch, v ktorých to Dohovor výslovne stanovuje, čo v prejednávanej veci neplatí.

64. Vzhľadom na tvrdenia účastníkov konania Court of Appeal rozhodol konanie prerušiť a Súdnemu dvoru položiť tieto prejudiciálne otázky:

63. Domnieva sa však, že niektoré výnimky z článku 2 by v osobitných prípadoch (o ktoré však nejde v prejednávanej veci)

„1. Je v rozpore s Bruselským dohovorom z 27. septembra 1968 o súdnej právomoci a výkone rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach [*neoficiálny preklad*], ak v prípade, že žalobca uplatní právomoc súdu podľa článku 2, súd zmluvného štátu, na ktorý bola podaná žaloba proti osobe s bydliskom na území tohto zmluvného štátu, na základe vnútroštátneho práva

odmietne svoju právomoc v prospech súdov tretieho štátu,

a) ak neprichádza do úvahy právomoc súdu iného zmluvného štátu Bruselského dohovoru,

b) ak spor nemá žiadnu inú spojitosť s iným zmluvným štátom?

2. V prípade kladnej odpovede na prvú otázku písm. a) alebo b) je takéto odmietnutie právomoci v rozpore s Bruselským dohovorom za akýchkoľvek okolností alebo len v určitých prípadoch a prípadne za akých?*

2 Dohovoru a ak by on sám (vnútroštátny súd) považoval žalobu proti žalovanému v prvom rade za skutočný spor (a nie iba spor vykonštruovaný), potom by nastolená otázka pribrať ostatných žalovaných do konania v Anglicku mohla vyvolať vážne komplikácie.

67. V prípade spojenia vecí by sa v skutočnosti rozsudok o merite veci vydaný v Anglicku, ktorý by mal byť vykonaný na Jamajke, mohol dostať do rozporu s niektorými pravidlami uznávania a výkonu súdnych rozhodnutí cudzích štátov platnými v tejto krajine. Okrem toho v opačnom prípade, ak by konania neboli spojené, mohla by nastať situácia, že anglický a jamajský súd vydajú vzájomne si odporujúce rozhodnutia napriek tomu, že rozhodovali o rovnakej veci na základe rovnakých alebo podobných dôkazov.⁴⁷

65. Podľa Court of Appeal judikatúra Súdneho dvora, vrátane už citovaného rozsudku Group Josi, nedáva presnú odpoveď na uvedené otázky. Tento súd ďalej uvádza, že tieto otázky skúmal niekoľkokrát a svoju judikatúru vo veci Harrods potvrdil tak vzhľadom na Bruselský dohovor, ako aj vzhľadom na Luganský dohovor.⁴⁶

66. Vnútroštátny súd ďalej uvádza, že ak by si Súdny dvor osvojil žalobcov výklad článku

68. Tieto skutočnosti týkajúce sa žalovaného v treťom, štvrtom a šiestom rade uvádza vnútroštátny súd iba so zámerom upozorniť Súdny dvor na dôsledky, aké môže mať jeho výklad článku 2 Bruselského dohovoru, pokiaľ ide iba o prvého žalovaného, na riešenie celého sporu. Je totiž nesporné, že

46 — Pozri bod 47 návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

47 — Pozri body 33 až 35 návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

časť konania, týkajúca sa žalovaného v treťom, štvrtom a šiestom rade, nemôže podliehať pôsobnosti článku 2 Bruselského dohovoru, pretože títo žalovaní majú svoje sídlo v nezmluvnom štáte.

možno uplatnenie článku 2 Bruselského dohovoru vylúčiť predovšetkým prostredníctvom prípadného „reflexného účinku“ ustanovení článku 16 týkajúcich sa výlučnej právomoci, ak sa hraničné ukazovatele stanovené v tomto článku nachádzajú na území nezmluvného štátu.

69. Na upresnenie rozsahu prejudiciálnych otázok je potrebné podľa názoru Komisie⁴⁸ zdôrazniť, že v spore vo veci samej nejde o prekážku začatej veci alebo súvislosť s konaním, ktoré bolo začaté na súde tretieho štátu prv, než bola podaná súvisiaca žaloba na súd zmluvného štátu, ako ani o prípad dohody o voľbe právomoci súdu v treťom štáte. Nie je preto potrebné skúmať, či, ako to tvrdili žalovaní v spore vo veci samej (v súlade s rozsudkom Harrods vydaným Court of Appeal), možno v týchto prípadoch vylúčiť uplatnenie článku 2 Bruselského dohovoru.

71. Takisto ako pán Owusu, Komisia a vláda Spojeného kráľovstva (ktorí sa ústne vyjadrili k jednotlivým prípadom) sa domnievam, že odpoveď Súdneho dvora sa má obmedziť na to, čo je pre rozhodnutie vo veci samej absolútne nevyhnutné.

72. V tomto zmysle navrhujem jednak reformulovať prvú prejudiciálnu otázku a označiť rozličné stupne skúmanej problematiky a jednak vyhlásiť druhú prejudiciálnu otázku za neprípustnú.

70. Okrem toho, ako pán Owusu zdôraznil⁴⁹, hoci spor vo veci samej vykazuje spojitosť s tretím štátom, je nesporné, že táto spojitosť má inú povahu ako spojitosti, ktoré zakladajú výlučnú právomoc súdu zmluvného štátu podľa článku 16 Bruselského dohovoru. Z tohto dôvodu nie je potrebné skúmať ani to, či v tomto prípade

73. Pokiaľ ide o prvú prejudiciálnu otázku, navrhujem túto otázku rozdeliť na dve rôzne otázky, pričom jedna otázka predchádza druhej, čiže prvú otázku je potrebné zodpovedať prv, než budem skúmať druhú otázku. Skôr ako totiž budem zisťovať, či súd členského štátu poruší Bruselský dohovor, ak odmietne svoju právomoc stanovenú v článku 2 Bruselského dohovoru

48 — Pozri body 47 a 48, ako aj body 82 až 88 písomných pripomienok Komisie.

49 — Pozri bod 32 jeho písomných pripomienok.

s odôvodnením, že súd nezmluvného štátu je vhodnejší na rozhodovanie vo veci, je potrebné objasniť, či článok 2 Dohovoru sa má v predmetnom prípade skutočne aplikovať, ako to tvrdí žalobca, a teda či tento článok môže založiť právomoc súdu, na ktorý bola žaloba podaná.

74. Preto sa domnievam, že prvú prejudiciálnu otázku treba chápať ako otázku pozostávajúcu z dvoch častí, ako to upresňujú nasledujúce úvahy.

75. Vnútroštátny súd sa v prvom rade v podstate pýta, či článok 2 Bruselského dohovoru možno uplatniť v prípade, ak žalobca a žalovaný majú svoje bydlisko v tom istom zmluvnom štáte a ich spor pred súdmi tohto zmluvného štátu vykazuje určitú spojitost' s tretím štátom a nie s iným zmluvným štátom, v dôsledku čoho je v tomto spore relevantnou iba otázka rozdelenia právomoci medzi súdmi zmluvného štátu a tretieho štátu a nie medzi súdmi rozličných zmluvných štátov.

76. Inak povedané, ide o to, či územný alebo osobný rozsah pôsobnosti článku 2 Bruselského dohovoru zahŕňa skutkový stav sporu vo veci samej.

77. Následne, v prípade kladnej odpovede na túto otázku, sa vnútroštátny súd v podstate pokúša zistiť, či súd zmluvného štátu — ktorého právomoc je určená článkom 2 Bruselského dohovoru — koná v rozpore s Dohovorom, ak v rámci diskrečnej právomoci odmietne túto právomoc s odôvodnením, že na rozhodovanie sporu je vhodnejší súd nezmluvného štátu, ak právomoc tohto súdu tretieho štátu nebola určená dohodou, a ak na tento súd nebola skôr podaná žaloba, ktorá by zakladala prekážku začatej veci alebo súvisiacich vecí, a spojitosti tohto sporu s nezmluvným štátom majú inú povahu ako spojitosti predpokladané v článku 16 Dohovoru.

78. Inak povedané, je potrebné určiť, či je uplatnenie teórie *forum non conveniens* v kontexte sporu vo veci samej v rozpore s Bruselským dohovorom.

79. Iba v prípade kladnej odpovede na poslednú otázku by súd v zmysle druhej prejudiciálnej otázky chcel vedieť, či Bruselský dohovor tomu bráni vo všetkých prípadoch alebo iba za určitých okolností a prípadne za akých okolností. Táto druhá prejudiciálna otázka je podľa môjho názoru neprípustná.

80. Vychádzajúc z návrhu na začatie prejudiciálneho konania, sa totiž možno domnievať, že cieľom druhej prejudiciálnej otázky je predovšetkým zistiť, či by odpoveď Súdneho dvora na predchádzajúcu otázku bola iná, ak by sa spor vo veci samej vyznačoval prekážkou začatej veci konania alebo súvislosťou s iným sporom začatým v treťom štáte, dohodou o volbe právomoci v treťom štáte alebo spojitosťou s týmto štátom podľa článku 16 Bruselského dohovoru.⁵⁰ Ako už bolo spomenuté, ide tu o skutkové stavy, ktoré nezodpovedajú skutkovým okolnostiam vo veci samej.

81. Z toho dôvodu je táto druhá prejudiciálna otázka hypotetická, a preto neprípustná. Súdny dvor musí v rámci prejudiciálneho konania v súvislosti s overením vlastnej právomoci skúmať, za akých podmienok sa na neho vnútroštátny súd obracia. V tomto zmysle Súdny dvor vždy konštatoval, že „duch spolupráce, ktorým sa prejudiciálne konanie má riadiť, vyžaduje, aby vnútroštátny súd zohľadnil úlohu, ktorá bola na Súdny dvor prenesená a ktorá prispieva k výkonu súdnej moci v členských štátoch, nepredpokladá však poskytovanie odpovedí

na všeobecné alebo hypotetické otázky“.⁵¹ Podľa ustálenej judikatúry sú preto takéto prejudiciálne otázky neprípustné. Druhá prejudiciálna otázka je preto potrebné vyhlásiť za neprípustnú.

IV — Analýza

82. V prvom rade budem skúmať otázku územného alebo osobného rozsahu pôsobnosti článku 2 Bruselského dohovoru (teda prvú časť prvej prejudiciálnej otázky). Následne, vychádzajúc z odpovede na túto otázku, sa budem zaoberať zlučiteľnosťou teórie *forum non conveniens* s Dohovorom (teda druhou časťou prvej prejudiciálnej otázky).

A — O územnom alebo osobnom rozsahu pôsobnosti článku 2 Bruselského dohovoru

83. Ako už bolo uvedené, vnútroštátny súd sa v podstate pýta, či možno uplatniť článok

50 — To vyplýva podľa všetkého z bodov 44 a 45, ako aj z bodov 48 (piaty odsek), 55 a 56 návrhu na začatie prejudiciálneho konania, kde sa uvádzajú argumenty účastníkov konania, ktoré — ako je vyššie uvedené — sú prevažne totožné s argumentmi vo veci Harrods, ku ktorým sa Court of Appeal už vyjadril.

51 — Pozri najmä rozsudky z 15. decembra 1995, Bosman, C-415/93, Zb. s. I-4921, bod 59; z 13. marca 2001, PreussenElektra, C-379/98, s. I-2099, bod 38; z 22. januára 2002, Canal Satélite Digital, C-390/99, Zb. s. I-607, bod 18; z 21. marca 2002, Cura Anlagen, C-451/99, s. I-3193, bod 16, a z 30. marca 2004, Alabaster, C-147/02, Zb. s. I-3101, bod 54.

2 Bruselského dohovoru v prípade, ak žalobca a žalovaný majú svoje bydlisko v rovnakom zmluvnom štáte a spor pred súdmi tohto zmluvného štátu vykazuje určitú spojitosť s tretím štátom a nie s iným zmluvným štátom, v dôsledku čoho je v tomto spore relevantnou iba otázka rozdelenia právomoci medzi súdmi zmluvného štátu a tretieho štátu a nie medzi súdmi rozličných zmluvných štátov.

84. Zjednodušene povedané, ide o to, či použitie článku 2 Dohovoru závisí od existencie právneho vzťahu týkajúceho sa rôznych zmluvných štátov.

85. Keďže územný rozsah pôsobnosti článku 2 nie je v Dohovore presne vymedzený, táto otázka vyvolala množstvo prevažne teoretických diskusií, najmä odvtedy, čo sa Court of Appeal pred približne desiatimi rokmi vyjadril k tejto otázke v známom spore Harrods.

86. Podľa názoru niektorých účastníkov konania vo veci samej odpoveď na túto otázku možno jasne vyvodiť z Jenardovej

správy k Bruselskému dohovoru⁵² (v pôvodnom znení z 27. septembra 1968).

87. Budem sa teda najprv zaoberať Jenardovou správou a diskusiou, ktorú táto správa predovšetkým v právnej vede vyvolala. Následne budem postupne skúmať znenie článku 2, všeobecnú systematiku Dohovoru a ciele, ktoré Dohovor sleduje. Nakoniec budem skúmať rozličné argumenty, ktoré účastníci konania uviedli v neprospech uplatnenia článku 2 Dohovoru na konanie vo veci samej.

1. Jenardova správa a rozsiahla diskusia, ktorú vyvolala

88. Ako už bolo povedané, v zmysle jediného odôvodnenia Dohovoru nachádzajúceho sa v jeho preambule je nevyhnutné „určiť... *medzinárodnú* právomoc súdov [zmluvných štátov] ...“ [*neoficiálny preklad*].

89. Pán Jenard vo svojej správe dochádza k týmto záverom⁵³:

„[Bruselský dohovor] mení pravidlá právomoci platné v jednotlivých zmluvných štátoch iba v prípadoch s cudzím prvkom. Tento pojem však Dohovor bližšie nevyme-

52 — Ú. v. ES C 59, 1979, s. 1.

53 — Pozri s. 8 správy.

dzuje, keďže cudzí prvok môže vyplývať z osobitných okolností sporu, o ktorom súd rozhoduje. Dohovor je v zásade irelevantný pri sporoch, ktoré sú vedené pred súdmi zmluvného štátu a ktoré sa týkajú výlučne osôb s bydliskom v tomto štáte; článok 2 v takomto prípade iba odkazuje na pravidlá právomoci platné v tomto štáte. Napriek tomu však aj takýto spor môže obsahovať cudzí prvok. Tak by tomu bolo napríklad v prípade, ak by žalovaný bol cudzinec, čím by sa uplatnila zásada rovnosti zaobchádzania zakotvená v článku 2 druhom odseku. To isté platí v prípade, ak sa spor týka oblasti, ktorá podlieha výlučnej právomoci súdu iného štátu (článok 16) alebo nakoniec v prípadoch prekážky začatej veci alebo súvislosti so sporom začatým pred súdmi iného štátu (články 21 až 23).“

90. Žalovaní v spore vo veci samej a vláda Spojeného kráľovstva považujú túto správu za potvrdenie ich názoru, že pravidlá Bruselského dohovoru sa vzťahujú iba na také otázky medzinárodnej právomoci, ktoré vyplývajú zo vzájomných vzťahov medzi zmluvnými štátmi. Preto Dohovor a najmä jeho článok 2 nemožno uplatniť v spore, ktorý nemá spojitost s viac ako jedným zmluvným štátom. Tieto ustanovenia sa teda nevzťahujú na vzťahy súdnej právomoci výlučne vnútroštátnej povahy ako ani na vonkajšie vzťahy existujúce mimo Spoločenstva alebo nie výlučne vo vnútri Spoločenstva, čím možno inými slovami rozumieť vzťahy, ktoré nie sú obmedzené na viaceré zmluvné štáty, ale týkajú sa jedného zmluvného štátu a jedného tretieho štátu.

91. Podľa názoru žalovaného v prvom rade v spore vo veci samej a vlády Spojeného kráľovstva podporuje toto tvrdenie judikatúra Súdneho dvora. Súdny dvor totiž v rozsudkoch zo 6. októbra 1976 Tessili⁵⁴ a z 15. mája 1990 Hagen⁵⁵ všeobecne konštatoval, že pravidlá právomoci zakotvené v Dohovore sa uplatnia vo vzťahoch *vo vnútri Spoločenstva*.

92. Podľa môjho názoru je prehnané považovať túto judikatúru za vyjadrenie všeobecnej zásady, prostredníctvom ktorej možno v akomkoľvek prípade stanoviť územný alebo osobný rozsah pôsobnosti všetkých pravidiel právomoci Dohovoru.

93. V žiadnom z dvoch vyššie uvedených sporov nebola totiž takáto otázka nastolená, a preto nebolo potrebné, aby sa Súdny dvor k tomu vyjadril. Tieto spory sa navyše týkali iba článku 5 bodu 1 a článku 6 bodu 2 Dohovoru a nie, ako je tomu v spore vo veci samej, článku 2 Dohovoru. Článok 5 bod 1 a článok 6 bod 2, ako bude neskôr vysvetlené⁵⁶, nepredstavujú mimoriadny problém, pokiaľ ide o výklad ich územnej pôsobnosti, pretože sa zjavne vzťahujú na situácie týkajúce sa niekoľkých zmluvných štátov.

54 — Vec 12/76, Zb. s. 1473, bod 9.

55 — Vec 365/88, Zb. s. I-1845, bod 17.

56 — Pozri body 99 a 100, ako aj body 126 až 131 týchto návrhov.

94. Z toho vyplýva, že Súdny dvor sa podľa môjho názoru nikdy nevyslovil v prospech tvrdenia obsiahnutého v Jenardovej správe, ktoré zastávajú žalovaní v spore vo veci samej a vláda Spojeného kráľovstva spoločne s časťou anglickej právnej vedy.⁵⁷

95. Okrem toho je vhodné poznamenať, že uvedený názor právna veda v žiadnom prípade neprijala jednomyselne. Možno dokonca pozorovať silnú tendenciu podporujúcu práve opačný názor. Ide o názor reprezentovaný pánom Drozom, ktorý sa rovnako ako pán Jenard podieľal na vypracovaní Bruselského dohovoru.⁵⁸

96. Podľa tohto názoru, ktorý zastáva viacerých autorov⁵⁹, výraz uvedený v preambule

(určenie *medzinárodnej* príslušnosti súdov zmluvných štátov) nemožno chápať tak, že uplatnenie článku 2 Dohovoru je podmienené splnením osobitnej podmienky, ktorá vychádza z medzinárodnej povahy dotknutého právneho vzťahu.

97. Podľa pána Droza by totiž bolo obmedzenie uplatnenia Dohovoru na medzinárodné právne vzťahy relevantné len vtedy, ak by hrozilo nebezpečenstvo, že určité v ňom obsiahnuté pravidlá o právomoci budú zasahovať do vnútroštátneho právneho poriadku. Dotknutý článok 2 sa však obmedzuje iba na odkaz na vnútroštátne pravidlá príslušnosti platné v zmluvnom v štáte, v ktorom má bydlisko žalovaný, to znamená na pravidlá o rozdelení územnej pôsobnosti vo vnútri tohto štátu. Preto by nehrozilo žiadne nebezpečenstvo, že pravidlo článku 2 môže bezprostredne ovplyvniť vnútroštátny právny poriadok.

57 — K tejto časti anglickej právnej vedy pozri I. Collins, 1990, 106 LQR, s. 538 a 539, citovaný Cour of Appeal v rozsudku Harrods (s. 103), a Kaye, P.: *Civil Jurisdiction and enforcement of foreign judgments*, Professional Books Limited, 1987, s. 216 až 225.

58 — Pozri DROZ, G.: *Compétence judiciaire et effets des jugements dans le marché commun (Étude de la convention de Bruxelles du 27 septembre 1968)*, 1972, s. 23 až 25.

59 — Pozri najmä z belgickej právnej vedy RIGAUX F., FALLON, M.: *Droit international privé*, vydavateľstvo Larcier, 2. revidované vydanie, 1993, zväzok II, *Droit positif belge*, s. 173, a WESER, M.: *Convention communautaire sur la compétence judiciaire et l'exécution des décisions*, CIDC, a A. Pédone, 1975, s. 215 až 217; z nemeckej právnej vedy GEIMER, R., SCHÜTZE, R.: *Internationale Urteilsanerkennung*, C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1983, Band I, 1. Halbband, s. 220 až 222, GEIMER, R.: The right of access to the Courts under the Brussels convention. In: *Civil Jurisdiction and Judgments in Europe, Proceedings of the Colloquium on the Interpretation of the Brussels Convention by the Court of Justice considered in the context of the European Judicial Area, Luxembourg, 11 and 12 march 1991*, Butterworths, 1992, s. 39 a 40 (tyka sa rozsudku Harrods vydaného Court of Appeal), z holandskej právnej vedy DUINTJER TEBBENS, H.: The english Court of Appeal in *re Harrods*: An unwelcome Interpretation of the Brussels Convention. In: *Law and Reality: Essays on National and International Procedural Law in Honour of Cornelis Carel Albert Voskuil*, Martinus Nijhoff Publishers, 1992, s. 47 a nasl.

98. Tento autor z uvedeného vyvodil, že pre uplatnenie článku 2 Dohovoru je irelevantné, či žalobca má svoje bydlisko v zmluvnom štáte, v ktorom má bydlisko aj žalovaný, a či je rozlišované medzi medzinárodnými a vnútroštátnymi vzťahmi.⁶⁰

60 — Pán Droz sa domnieva, že to platí tiež pre pravidlá o výlučnej právomoci uvedené v článku 16 Dohovoru.

99. V súlade s touto logikou uviedol, že na rozdiel od všeobecného pravidla právomoci zakotveného v článku 2 osobitné pravidlá právomoci obsiahnuté v článku 5 určujú pre niektoré osobitné spory určitý súd, napríklad vo veciach deliktuálnej alebo kvázideliktuálnej zodpovednosti súd miesta, kde došlo k protiprávnemu konaniu. Upresnil, že to isté platí pre pravidlá právomoci vo veciach poistenia (hlava II oddiel 3 Dohovoru) a vo veciach spotrebiteľských zmlúv (hlava II oddiel 4 Dohovoru).

100. Pán Droz konkrétne poukázal na to, že v týchto rozličných prípadoch nutne existujú medzinárodné súvislosti, pretože ide výlučne o prípady, keď žalovaný s bydliskom v jednom zmluvnom štáte je žalovaný na súde iného zmluvného štátu. Inými slovami povedané, výraz „medzinárodný“ [*neoficiálny preklad*] obsiahnutý v preambule Dohovoru má vo vzťahu k týmto ustanoveniam iba deklaratórny význam a nie význam konštitutívny, pričom sa obmedzuje na konštatovanie už existujúcej skutočnosti, ktorú teda nie je potrebné vyžadovať, aby sme mali istotu o jej existencii.

101. Pán Droz napokon zastáva názor, že jediný prípad, kedy by tento výraz mohol byť relevantný, t. j. kedy by mohol mať konštitutívny charakter, by nastal vtedy, ak by účastníci konania mali svoje bydlisko alebo sídlo v tom istom zmluvnom štáte a zvolili by

si súd tohto štátu ako príslušný na rozhodovanie svojich sporov, pričom by skutkový stav predmetného sporu nemal medzinárodnú povahu.

102. Hoci článok 17 Dohovoru pripúšťa výlučnú právomoc jedného alebo viacerých súdov určenú dohodou iba za určitých podmienok, výslovne nevyžaduje, aby sa dotknutý právny vzťah vyznačoval existenciou cudzieho prvku. Ak by sa jednoducho vychádzalo zo znenia tohto článku, nemohlo by sa vylúčiť, že ho možno uplatniť na výlučne vnútroštátne právne vzťahy. Iba v tomto prípade by bolo možné odvolávať sa na medzinárodnú povahu pravidiel právomoci obsiahnutú v preambule Dohovoru, a teda vylúčiť uplatnenie článku 17.⁶¹

103. Zhrňujúc možno z uvedeného vyvodiť, že uplatnenie článku 2 Dohovoru nie je viazané na existenciu žiadneho medzinárodného právneho vzťahu, a síce bez ohľadu na jeho formu, teda bez ohľadu na to, či tento právny vzťah sa dotýka zmluvného štátu a tretieho štátu alebo dvoch zmluvných štátov.

61 — Právna veda sa prevažne prikláňa k názoru, že by to malo platiť dokonca v prípade, keď sa súd určený dohodou nachádza v inom zmluvnom štáte ako štáte, v ktorom majú účastníci konania bydlisko. Dohody zakladajúce právomoc určitého súdu sú vo vnútroštátnom práve obvykle vnímané s nevdou, takže ich právomoc v súlade s článkom 17 Dohovoru by sa mala obmedzovať na právne vzťahy, ktoré už vykazujú cudzí prvok bez ohľadu na miesto dohodou určeného súdu. Pozri v tomto zmysle GAUDEMET-TAL-LON, H.: *Compétence et exécution des jugements en Europe*, (LGDJ), 3. vydanie, 2002, s. 97, s rôznymi odkazmi na právnu vedu.

104. Niektorí zastávajú kompromisný názor, podľa ktorého ak medzinárodná povaha dotknutého právneho vzťahu je podmienkou uplatnenia článku 2 Dohovoru, potom niet dôvodu domnievať sa, že cudzí prvok vyplývajúci zo vzťahu medzi zmluvným štátom a tretím štátom nestačí na splnenie tejto podmienky.⁶² Tento názor zastáva aj nemecká vláda.⁶³

Dohovoru neobstojí. Znenie článku 2 ako ani všeobecná systematika Dohovoru totiž nezakazujú uplatnenie toho článku na právny vzťah, ktorý sa týka iba jedného zmluvného štátu a jedného tretieho štátu. Okrem toho cieľ, ktoré Dohovor sleduje, skôr neumožňujú, aby bola uplatniteľnosť článku 2 podmienená existenciou právneho vzťahu, ktorý sa týka viacerých zmluvných štátov, čím by bola aplikácia tohto článku vylúčená, ak by išlo o spor týkajúci sa jedného zmluvného štátu a jedného tretieho štátu.

105. Tento prehľad rozličných názorov ukazuje, že prevažná časť právnej vedy zďaleka nezastáva tvrdenia o územnom alebo osobnom rozsahu pôsobnosti, ktoré sú obsiahnuté v Jenardovej správe.

2. Znenie článku 2 Dohovoru

107. Pripomením, že článok 2 Dohovoru stanovuje: „Ak nie je v tomto Dohovore uvedené inak, osoby s bydliskom na území zmluvného štátu sa bez ohľadu na ich štátne občianstvo žalujú na súdoch tohto štátu.

106. Domnievam sa, že názor opierajúci sa o túto správu pri podrobnejšom skúmaní

Na osoby, ktoré nie sú štátnymi občanmi štátu, na území ktorého majú bydlisko, sa vzťahujú normy právomoci použiteľné na štátnych občanov tohto štátu.“ [*neoficiálny preklad*]

62 — Pozri najmä KROPHOLER, J.: *Europäisches Zivilprozessrecht — Kommentar zu EuGVÖ und Lugano-Übereinkommen*, Verlag Recht und Wirtschaft GmbH, 2002, s. 106.

63 — Komisia sa v prejednávanej veci obmedzila na tvrdenie, že uplatnenie článku 2 Dohovoru nie je vylúčené preto, že žalobca má bydlisko v tom istom zmluvnom štáte ako prvý žalovaný a spor vo veci samej spadá do rámca vzťahu medzi zmluvným štátom a tretím štátom. Komisia neupresnila, či je pre uplatnenie článku 2 nevyhnutné, aby mal spor medzinárodnú povahu, a ak áno, či postačuje, aby sa vyžadovaný cudzí prvok nachádzal v treťom štáte. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že Komisia v stanovisku 1/03 k budúcu revidovanému Dohovoru z Lugana (v bode 170 svojich psobných pripomienok) uviedla, že na každý spor, ktorý rozhoduje súd členského štátu, a ktorý má spojitost s iným štátom, sa vzťahuje nariadenie č. 44/2001 bez ohľadu na to, či pritom ide o členský alebo nečlenský štát. Dalej uviedla, že rozsah pôsobnosti spomenutého nariadenia zahŕňa všetky spory okrem sporov výlučne vnútroštátnych (pri ktorých sa teda všetky hraničné ukazovatele nachádzajú v tom istom štáte).

108. Zo znenia tohto článku nevyplýva, či aplikácia pravidla právomoci, ktoré obsahuje,

závisí od existencie právneho vzťahu týkajúceho sa viacerých zmluvných štátov. Jediná podmienka pre jeho uplatnenie sa týka bydliska žalovaného. Podľa znenia článku 2 pre jeho uplatnenie teda postačuje, aby mal žalovaný bydlisko na území zmluvného štátu.

109. Výslovne sa uvádza, že štátne občianstvo žalovaného nie je dôležité. Je irelevantné, či žalovaný je štátnym občanom zmluvného štátu, v ktorom má svoje bydlisko, iného zmluvného štátu alebo tretieho štátu.

110. Hoci sa to v článku 2 výslovne neuvádza, analogicky to platí aj pre žalobcu: bydlisko alebo štátne občianstvo žalobcu nie sú relevantné.

111. Túto skutočnosť zdôraznil Súdny dvor v rozsudku Group Josi, ktorý sa týkal sporu medzi poisťovacom spoločnosťou kanadského práva so sídlom vo Vancouveri (žalobkyňa) a zaisťovacom spoločnosťou belgického práva so sídlom v Belgicku (žalovaná), ktorého predmetom bola účasť žalovanej na zaisťovacej operácii, ktorú jej ponúkla spoločnosť francúzskeho práva sídliaca vo Francúzsku podľa pokynov uvedenej kanadskej spoločnosti. Belgická spoločnosť namietala predovšetkým na základe článku 2 Bruselského dohovoru nedostatok právomoci francúzskych súdov, na ktoré bola žaloba podaná.

Cour d'appel de Versailles (Francúzsko) položil Súdnemu dvoru otázku, či sa majú aplikovať pravidlá právomoci zakotvené v tomto Dohovore v prípade, že žalovaná má svoje sídlo na území zmluvného štátu, zatiaľ čo žalobkyňa má svoje sídlo v treťom štáte. Francúzsky vnútroštátny súd položil Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku, aby zistil, či je možné odvolávať sa na pravidlá Dohovoru v neprospech žalobkyne, ktorá má sídlo v nezmluvnom štáte, pretože podľa názoru súdu by to malo za následok rozšírenie pôsobnosti práva Spoločenstva na tretie štáty.⁶⁴

112. Súdny dvor v odpovedi na túto prejudiciálnu otázku uviedol, že „vo všeobecnosti pre uplatnenie pravidiel právomoci zakotvených v Dohovore nie je dôležité, kde má bydlisko žalobca, pretože toto uplatnenie je v zásade podmienené iba kritériom bydliska žalovaného v zmluvnom štáte“.⁶⁵ Súdny dvor ďalej uviedol, že „inak tomu bude iba vo výnimočných situáciách, kde Dohovor toto uplatnenie pravidiel právomoci *výslovne* podmieňuje miestom bydliska žalobcu v zmluvnom štáte“.⁶⁶ Vывodil z toho, že „Dohovoru v zásade neodporuje uplatnenie pravidiel právomoci, ktoré obsahuje, na spor medzi žalovaným s bydliskom v zmluvnom

64 — Pozri bod 30.

65 — Tamže, bod 57.

66 — Tamže, bod 58 (kurzívou zvýraznil generálny advokát).

štáte a žalobcom s bydliskom v treťom štáte“.⁶⁷

113. Túto judikatúru podľa môjho názoru možno aplikovať aj na prípad, keď má žalobca bydlisko v rovnakom zmluvnom štáte ako žalovaný.

114. Domnievam sa totiž, že ak by autori Dohovoru mali naozaj v úmysle v takomto prípade vylúčiť uplatnenie článku 2, uviedli by to *výslovne* v texte Dohovoru. Tak tomu ale nie je. Tomuto konštatovaniu nebránia ani úvahy obsiahnuté v Jenardovej správe, pretože tieto zaväzujú iba autora a nie zmluvné štáty. Preto vychádzam z toho, že článok 2 Dohovoru sa má uplatniť aj vtedy, ak má žalobca bydlisko v rovnakom zmluvnom štáte ako žalovaný.

115. Tento záver platí tiež v prípade, keď skutkový stav sporu, ako je tomu v prejednávanej veci, nemá spojitosť so žiadnym iným zmluvným štátom, ale iba s tretím štátom.

116. Zo znenia článku 2 vyplýva, že v ňom obsiahnuté pravidlo právomoci sa aplikuje

„ak nie je v tomto Dohovore uvedené inak“ [*neoficiálny preklad*]. Ako bude v rámci skúmania všeobecnej systematiky Dohovoru ešte ukázané, niektoré pravidlá právomoci — nejde pritom o článok 2 — sa majú uplatniť iba v osobitnom prípade, keď sa skutkový stav sporu alebo situácia účastníka konania týka viacerých zmluvných štátov, čo však neznamená, že to platí aj pre článok 2. V opačnom prípade by nebola zohľadnená osobitosť týchto ďalších pravidiel právomoci.

117. Ak by sa okrem toho pre článok 2 vyžadoval právny vzťah spojený s viacerými zmluvnými štátmi, znamenalo by to pridať k zneniu článku dodatočnú podmienku, ktorú tento článok nestanovuje. Toto doplnenie by bolo v rozpore s úmyslom autorov Dohovoru. Ak by totiž autori zamýšľali obmedziť uplatnenie článku 2 na prípady týkajúce sa viacerých zmluvných štátov, potom by to, ako zdôraznila nemecká vláda, výslovne uviedli, ako to urobili v prípade iných pravidiel právomoci.

118. Znenie článku 2 Dohovoru teda nebráni tomu, aby sa tento článok použil na právny vzťah, ktorý sa týka iba jedného zmluvného štátu a jedného tretieho štátu. Celková systematika Dohovoru potvrdzuje tento výklad.

67 — Tamže, bod 59.

3. Celková systematika Dohovoru

119. Domnievam sa, že ani celková systematika Dohovoru neodporuje uplatneniu článku 2 na skutkový stav, ktorý sa týka iba jedného zmluvného štátu a jedného tretieho štátu.

120. Ako neskôr podrobnejšie vysvetlím, súdny priestor vymedzený Bruselským dohovorom je premenlivý priestor, ktorý — podľa okolností a príslušných ustanovení tohto Dohovoru — možno obmedziť na právne vzťahy týkajúce sa viacerých zmluvných štátov alebo možno rozšíriť v celosvetovom rozsahu, ak ide o spory, ktoré sa vyznačujú spojitosťou s jedným zmluvným štátom a jedným alebo aj viacerými tretími štátmi.

121. Z toho možno vyvodiť, že hoci niektoré ustanovenia Dohovoru sa majú použiť zásadne iba na právne vzťahy týkajúce sa viacerých zmluvných štátov, celková systematika Dohovoru nebráni odlišnému zaobchádzaniu v prípade článku 2. Z toho vyplýva, že tento článok možno podľa okolností uplatniť na právne vzťahy týkajúce sa viacerých zmluvných štátov alebo na spory týkajúce sa jedného zmluvného štátu a jedného alebo viacerých tretích štátov.

122. Teraz túto otázku rozoberiem podrobnejšie, pričom budem postupne skúmať jednotlivé ustanovenia Dohovoru.

123. Najprv je potrebné pripomenúť, že článok 4 prvý odsek Dohovoru stanovuje, že „ak žalovaný nemá bydlisko na území zmluvného štátu, právomoc súdov sa v každom zmluvnom štáte určí podľa právneho poriadku tohto členského štátu, ak článok 16 nestanoví niečo iné“ [*neoficiálny preklad*]. Inak povedané, ak má žalovaný bydlisko v treťom štáte, potom sa právomoc súdu rozhodujúceho vo veci v zásade riadi pravidlami právomoci zmluvného štátu, na území ktorého sa tento súd nachádza, a nie pravidlami priamej právomoci zakotvenými v Dohovore.

124. Uplatnenie pravidiel priamej právomoci zakotvených v Dohovore je teda (s výhradou článku 16) vylúčené iba vtedy, ak má žalovaný bydlisko v treťom štáte. Z toho vyplýva, že nič nenapovedá tomu, že by bolo použitie pravidla právomoci článku 2 Dohovoru vylúčené, ak by žalobca a žalovaný alebo jeden zo žalovaných (ako v spore vo veci samej) mali bydlisko v tom istom štáte a dotknutý právny vzťah by sa navyše týkal tretieho štátu a nie iného zmluvného štátu (z dôvodu skutkového stavu sporu a/alebo prípadne bydliska ostatných žalovaných).

125. Z toho možno vyvodiť, že článok 4 ods. 1 Dohovoru podporuje názor, že pravidlo právomoci uvedené v článku 2 Dohovoru sa môže použiť na skutkový stav, akým je skutkový stav v konaní vo veci samej.

126. Niektoré pravidlá právomoci — iné ako pravidlá uvedené v článku 2 — sú sice, ako už bolo povedané — uplatniteľné iba v prípade, že skutkový stav alebo situácia účastníkov konania vykazuje spojitosť s viacerými zmluvnými štátmi. To sa vzťahuje na *osobitné pravidlá právomoci* uvedené v článkoch 5 a 6 Dohovoru a na *špeciálne pravidlá právomoci* v oblasti poistenia a spotrebiteľských vecí uvedené v hlave II oddieloch 3 a 4 Dohovoru.

127. Tieto osobitné alebo špeciálne pravidlá právomoci sa však podľa ustálenej judikatúry⁶⁸ odchyľujú od základného pravidla článku 2 v tom zmysle, že žalobcovi v *taxatívne vymenovaných prípadoch* posky-

tujú možnosť obrátiť sa na súdy iného zmluvného štátu ako štátu, v ktorom má žalovaný bydlisko, a žalovaného na týchto súdoch žalovať.

128. Uvedené odchylné pravidlá právomoci buď zodpovedajú požiadavkám riadneho výkonu spravodlivosti a vhodnej organizácie súdneho konania s prihliadnutím na existujúci priamy alebo mimoriadne úzky vzťah medzi sporom a súdmi iného zmluvného štátu ako štátu, v ktorom má dotknutý žalovaný svoje bydlisko,⁶⁹ alebo zámeru chrániť určitých žalobcov, ktorých osobitná situácia odôvodňuje výnimočne pripustiť právomoc súdov zmluvného štátu ich bydliska, ak sa toto bydlisko nachádza v inom zmluvnom štáte, ako je zmluvný štát, kde má bydlisko žalovaný.⁷⁰

129. Iba v tomto osobitnom rámci podmieňuje Bruselský dohovor použitie pravidiel právomoci existenciou právneho vzťahu,

68 — Pozri najmä rozsudky zo 17. júna 1992, Handte, C-26/91, Zb. s. I-3967, bod 14; z 19. januára 1993, Shearson Lehman Hutton, C-89/91, Zb. s. I-139, body 15 a 16; z 3. júla 1997, Benincasa, C-269/95, Zb. s. I-3767, bod 13; z 27. októbra 1998, Réunion européenne a i., C-51/97, Zb. s. I-6511, bod 16; Group Josi, už citovaný, body 36 až 40, a nedávno vydaný rozsudok z 10. júna 2004, Kronhofer, C-168/02, Zb. s. I-6009, body 12 a 13.

69 — Pozri k článku 5 bodu 1 týkajúceho sa zmluvnej oblasti rozsudok zo 17. januára 1980, Zelger, 56/97, Zb. s. 89, bod 3; k článku 5 bodu 3 deliktualnej a kvázideliktualnej zodpovednosti rozsudok z 30. novembra 1976, Bier, nazývaný „Mines de potasse d'Alsace“, 21/76, Zb. s. 1735, bod 11; k článku 6 bodu 1 týkajúceho sa viacerých žalovaných rozsudok z 27. septembra 1988, Kalfelis, 189/87, Zb. s. 5565, bod 11, a k článku 6 ods. 2 týkajúceho sa regresného konania a návrhu na vstup vedľajšieho účastníka do konania rozsudok Hagen, už citovaný, bod 11.

70 — To platí pre oprávnených príjemcov výživného (článok 5 bod 2), ako aj pre spotrebiteľov (články 13 a 14) alebo poisťníkov (články 8, 9 a 10), ktorí uzatvorili zmluvu a ktorí sú považovaní za ekonomicky slabších a právne menej skúsených ako ich profesionálni zmluvní partneri. K cieľom, ktoré sledujú články 13 a 14 Dohovoru, pozri najmä rozsudok z 11. júla 2002, Gabriel, C-96/00, Zb. s. I-6367, bod 39.

ktorý z dôvodu skutkového stavu alebo bydliska účastníkov konania je spojený s viacerými zmluvnými štátmi.

130. Zatiaľ čo totiž aplikácia pravidiel právomoci, ktoré konkurujú pravidlám právomoci založeným na bydlisku žalovaného, samozrejme predpokladá spojitosť s iným zmluvným štátom ako štátom bydliska žalovaného, neplatí to pre pravidlo právomoci zakotvené v článku 2, pretože toto pravidlo sa opiera výhradne o bydlisko žalovaného.

131. Z toho možno vyvodíť, že to, čo platí pre uplatniteľnosť osobitných a špeciálnych pravidiel právomoci, neplatí pre použitie všeobecného pravidla článku 2.

132. Okrem toho stojí za zmienku, že uplatniteľnosť osobitných pravidiel právomoci (vymenovaných v hlave II oddieloch 3 a 4 Dohovoru) bezpodmienečne nevyžaduje, aby mal žalovaný v zmluvnom štáte skutočné alebo reálne bydlisko (podľa vnútroštátneho práva tohto štátu, ak Dohovor nedefinuje pojem bydliska alebo sídla). Je teda možné, že tieto pravidlá právomoci sa uplatňujú napriek tomu, že dotknutý právny vzťah sa týka skôr jedného zmluvného štátu a jedného tretieho štátu ako dvoch zmluvných štátov.

133. Článok 8 Dohovoru (vo veciach poistenia) rovnako ako článok 13 Dohovoru (v spotrebiteľských veciach) totiž stanovujú, že ak poisťiteľ alebo zmluvný partner spotrebiteľa nemajú bydlisko alebo sídlo na území niektorého zo zmluvných štátov, avšak tam majú pobočku, zastúpenie alebo inú organizačnú zložku, na účely sporov vyplývajúcich z činnosti tejto pobočky zastúpenia alebo inej organizačnej zložky sa na nich hľadí tak, ako by mali bydlisko alebo sídlo v tomto zmluvnom štáte.

134. Z týchto ustanovení vyplýva, že s poisťiteľom alebo zmluvným partnerom spotrebiteľa, ktorý má svoje bydlisko v treťom štáte, sa na účely uplatnenia príslušných ochranných pravidiel právomoci zaobchádza tak, ako by mali bydlisko v zmluvnom štáte. Táto právna fikcia umožňuje vyhnúť sa uplatneniu článku 4 Dohovoru, t. j. pravidlám právomoci, ktoré platia v zmluvnom štáte, na území ktorého sa nachádza súd rozhodujúci vo veci, ak má žalovaný bydlisko v treťom štáte.⁷¹

135. Z toho dôvodu by bolo nesprávne a domnievať, že použitie osobitných pravidiel

71 — Súdny dvor to uviedol vo vzťahu k článku 13 druhému odseku v rozsudku z 15. septembra 1994, Brenner a Noller, C-318/93, Zb. s. I-4275, bod 18.

príslušnosti zakotvených v hlave II oddieloch 3 a 4 Dohovoru nevyhnutne vyžaduje rámec právneho vzťahu, ktorý sa v skutočnosti alebo prevažne týka dvoch zmluvných štátov.

sko v zmluvnom štáte, čím sa tieto pravidlá vo všeobecnosti použijú aj vtedy, ak má žalobca bydlisko v treťom štáte.

136. Pokiaľ ide o *pravidlá výlučnej právomoci* obsiahnuté v článku 16 Dohovoru, v tomto článku sa výslovne uvádza, že tieto platia „bez ohľadu na bydlisko“ [*neoficiálny preklad*]. Tieto pravidlá právomoci odchyľujúce sa od všeobecného pravidla článku 2 Dohovoru sú založené na obzvlášť úzkom vzťahu medzi predmetom sporu a územím zmluvného štátu.⁷² Tak je tomu napríklad v prípade sporu, ktorého predmetom sú vecné práva k nehnuteľnostiam alebo prenájom nehnuteľností. V týchto prípadoch je predmet sporu úzko spojený so zmluvným štátom, v ktorom sa dotknutá nehnuteľnosť nachádza, v dôsledku čoho majú iba sudy tohto štátu právomoc na rozhodovanie vo veci.

137. Súdny dvor upresnil, že tieto pravidlá výlučnej právomoci platia bez ohľadu na „bydlisko žalovaného ako aj žalobcu“.⁷³ Toto upresnenie malo zdôrazniť, že pre uplatniteľnosť pravidiel právomoci Dohovoru sa v zásade nevyžaduje, aby mal žalobca bydli-

138. V súlade s touto judikatúrou možno konštatovať, že pravidlá právomoci zakotvené v článku 16 možno uplatniť aj v prípade, že žalovaný má bydlisko v treťom štáte, alebo dokonca ak majú všetci dotknutí účastníci konania bydlisko v treťom štáte.⁷⁴

139. Bez ohľadu na dôsledky, ktoré prípadne vyplynú z „reflexného účinku“ článku 16 tohto Dohovoru, ak sa niektorý z hraničných ukazovateľov uvedených v tomto článku nachádza na území nezmluvného štátu⁷⁵, možno konštatovať, že pravidlá právomoci zakotvené v tomto článku možno aplikovať na právne vzťahy, ktoré sa týkajú iba jedného zmluvného štátu (v dôsledku niektorého z hraničných ukazovateľov stanovených v článku 16) a jedného tretieho štátu (v dôsledku bydliska žalobcu a/alebo žalovaného). Z tohto hľadiska možno územný alebo osobný rozsah pôsobnosti článku 16 prirovnať k rozsahu pôsobnosti článku 2.

72 — Pozri v tomto zmysle najmä už citovaný rozsudok *Group Josi*, bod 46.

73 — Tamže.

74 — Pozri najmä *GAUDEMET-TALLON*, H.: c. d. v poznámke pod čiarou 61, s. 71.

75 — Táto otázka zostáva otvorená. Ako som už uviedol v bode 70, nebudem sa ňou ďalej zaoberať, pretože skutkový stav v konaní vo veci samej nevyžaduje jej podrobné skúmanie.

140. To isté platí o *pravidlách Dohovoru týkajúcich sa výslovnej dohody o voľbe právomoci*. Výslovne sa totiž uvádza, že tieto pravidlá možno aplikovať, ak jeden alebo viacerí účastníci dohody o voľbe právomoci súdu (článok 17 prvý odsek) alebo aj všetci účastníci dohody (článok 17 druhý odsek) majú bydlisko v treťom štáte. Tieto pravidlá možno teda aplikovať výlučne na vzťahy medzi tretím štátom alebo štátmi (v ktorom/ktorých majú účastníci dohody bydlisko) a zmluvným štátom (v ktorom sa nachádza zvolený súd).

141. V dôsledku toho sa pravidlá Dohovoru o výlučnej právomoci, ako aj o právomoci určenej výslovnou dohodou použijú aj na právne vzťahy, ktoré sa týkajú iba jedného zmluvného štátu a jedného alebo viacerých tretích štátov. To preukazuje, že uplatniteľnosť akýchkoľvek pravidiel právomoci Dohovoru sa neobmedzuje iba na právne vzťahy, ktoré sa týkajú viacerých zmluvných štátov.

142. Pokiaľ ide o ďalšie pravidlá Bruselského dohovoru týkajúce sa *prekážky začatej veci a súvisiacich vecí*, ako aj *uznávania a výkonu*, tieto pravidlá sa majú skutočne uplatniť v rámci vzťahov medzi jednotlivými zmluvnými štátmi. To jednoznačne vyplýva zo znenia článku 21 o prekážke začatej veci,

z článku 22 o súvisiacich veciach, ako aj z článkov 25, 26 a 31 týkajúcich sa uznávania a výkonu.

143. V zmysle ustálenej judikatúry je cieľom článkov 21 a 22 Dohovoru zabrániť v záujme riadneho výkonu spravodlivosti v Spoločenstve súbežným konaniam pred súdmi rôznych zmluvných štátov a protichodnosti rozhodnutí, ktoré môžu byť v ich rámci vydané, s cieľom vylúčiť v čo možno najväčšom rozsahu prípady, v ktorých by rozhodnutie vydané v jednom zmluvnom štáte nemuselo byť uznané v inom zmluvnom štáte.⁷⁶

144. Zjednodušený mechanizmus uznávania a výkonu súdnych rozhodnutí bol zavedený Bruselským dohovorom v osobitnom kontexte vzájomnej dôvery členských štátov Spoločenstva v ich právne systémy a orgány súdnej moci.⁷⁷ Takýto kontext však nemusí nevyhnutne existovať vo vzťahoch medzi členskými štátmi a tretími štátmi. Z toho

76 — Pozri najmä rozsudky z 27. júna 1991, *Overseas Union Insurance a i.*, C-351/89, Zb. s. I-3317, bod 16, a z 9. decembra 2003, *Gasser*, C-116/02, Zb. s. I-14693, bod 41.

77 — Pozri už citované rozsudky *Gasser a Turner*, bod 24.

dôvodu sa tento systém zavedený Dohovorom vzťahuje iba na rozhodnutia vydané súdmi členského štátu v rámci ich uznávania a výkonu v inom členskom štáte.

145. Súdny dvor tak v rozsudku z 20. januára 1994 Owens Bank⁷⁸ rozhodol, že pravidlá o uznávaní a výkone Dohovoru sa neuplatňujú na konania, ktorých cieľom je vyhlásiť za vykonateľné rozsudky vydané v treťom štáte. Súdny dvor z toho vyvodil, že pravidlá Dohovoru o prekážke začatej veci a súvisiacich veciach nesledujú riešenie problémov, ktoré vznikajú v konaniach vedenných súčasne vo viacerých štátoch v súvislosti s uznávaním a výkonom rozhodnutí vydaných v treťom štáte.⁷⁹

146. Je potrebné konštatovať, že pravidlá Bruselského dohovoru týkajúce sa prekážky začatej veci a súvisiacich vecí, ako aj uznávania a výkonu sú v zásade uplatniteľné iba vo vzťahoch medzi jednotlivými zmluvnými štátmi.

147. Nič však nebráni tomu, aby tomu bolo inak, pokiaľ ide o pravidlá právomoci zakotvené v článku 2 Dohovoru.

148. Okrem toho treba poukázať na to, že nie vždy sa dotknuté pravidlá obmedzujú iba na rámec vzťahov medzi viacerými zmluvnými štátmi, pretože môžu byť relevantné aj pre spory, ktoré sa týkajú jedného zmluvného štátu a jedného tretieho štátu.

149. Pri pravidlách o prekážke začatej veci a súvisiacich veciach sa totiž pre uplatnenie článku 21 alebo 22 nevyžaduje, aby niektorý z účastníkov sporu mal svoje bydlisko na území zmluvného štátu. Súdny dvor to zdôraznil v už citovanom rozsudku Overseas Union Insurance a i. v súvislosti s článkom 21, keď uviedol, že „toto ustanovenie sa má uplatniť tak v prípade, keď právomoc súdu vyplýva zo samotného Dohovoru, ako aj v prípade, ak sa podľa ustanovenia článku 4 Dohovoru zakladá na vnútroštátnych právnych predpisoch zmluvného štátu“, ak teda žalovaný má svoje bydlisko v treťom štáte.⁸⁰ To platí aj pre článok 22, pokiaľ neexistujú ustanovenia obsahujúce príslušné požiadavky.

78 — C-129/92, Zb. s. I-117, bod 25.

79 — Tamže, bod 37.

80 — Pozri bod 14.

150. Ako zdôraznili nemecká vláda a Komisia, pravidlá Dohovoru o uznávaní a výkone rozhodnutí sa použijú nezávisle na dôvodoch právomoci, o ktoré sa opierali súdy, ktoré vydali dotknuté rozhodnutia. Táto právomoc môže vyplývať z Dohovoru alebo z práva zmluvného štátu, na území ktorého sa dotknuté súdy nachádzajú.

štáte, spory, ktoré sú predmetom takýchto konaní alebo rozhodnutí, môžu mať napriek tomu výlučne vnútroštátnu povahu alebo medzinárodnú povahu spojenú s jedným zmluvným štátom a jedným tretím štátom a nie vždy bezpodmienečne s dvoma zmluvnými štátmi.

151. Z uvedeného vyplýva, že pre uplatniteľnosť týchto pravidiel Dohovoru nie je relevantné, či sa spor týka iba jedného zmluvného štátu⁸¹, viacerých zmluvných štátov alebo jedného zmluvného štátu a jedného tretieho štátu.

153. Navyše práve preto, že tieto spory môžu mať spojitost' s tretím štátom, považovali autori Dohovoru za potrebné stanoviť určité osobitné pravidlá uznávania rozhodnutí.

152. Inak povedané, hoci z ich znenia jasne vyplýva, že pravidlá Dohovoru o prekážke začatej veci a súvisiacich veciach alebo o uznávaní a výkone sa aplikujú vo vzťahoch medzi rôznymi zmluvnými štátmi, ak sa týkajú konaní vedených pred súdmi rôznych zmluvných štátov alebo rozhodnutí, ktoré vydali súdy zmluvného štátu v rámci ich uznania alebo výkonu v inom zmluvnom

154. V tomto zmysle článok 27 bod 5 Dohovoru stanovuje, že rozhodnutie vydané v zmluvnom štáte sa neuzná v inom zmluvnom štáte (dožiadanom štáte), ak je nezlučiteľné so skorším rozhodnutím vydaným v treťom štáte v rovnakej veci, s rovnakým právnym a skutkovým základom a medzi rovnakými účastníkmi konania, za predpokladu, že toto rozhodnutie spĺňa podmienky nevyhnutné pre jeho uznanie v dožiadanom štáte (na základe medzinárodného práva súkromného dožiadaného štátu alebo na základe medzištátnych dohôd uzavretých týmto štátom).

81 — Pozri v tomto zmysle rozsudok z 11. januára 1985, Debaecker a Plouvier, 49/84, Zb. s. 1779, v súvislosti s uplatniteľnosťou článku 27 bodu 2 Dohovoru pri uznaní rozhodnutia belgického súdu v Holandsku v spore medzi účastníkmi konania s bydliskom v Belgicku, ktorého predmetom bol nájom budovy nachádzajúcej sa takisto v Belgicku.

155. Okrem toho z článku 28 prvého odseku v spojení s článkom 59 prvým odsekom Dohovoru vyplýva, že zmluvný štát môže odmietnuť uznať rozhodnutie, ktoré vydali súdy iného zmluvného štátu na základe odchylného pravidla právomoci platného v tomto štáte (v súlade s článkom 4 Dohovoru) proti žalovanému, ktorý mal svoje bydlisko alebo sa obvykle zdržiaval na území tretieho štátu, pokiaľ dožiadaný štát uzavrel s tretím štátom dohodu, ktorou sa voči tomuto tretiemu štátu zaviazal, že v takomto prípade toto rozhodnutie neuzná.

156. Dohovor zaviedol tento mechanizmus blokády z dôvodu obáv niektorých tretích štátov v súvislosti s uplatňovaním pravidiel Bruselského dohovoru zaručujúcich voľný pohyb rozsudkov v Spoločenstve voči žalovaným, ktorí majú bydlisko v týchto tretích štátoch.⁸²

157. Všetky tieto skutočnosti ukazujú, že súdny priestor vymedzený Bruselským dohovorom nekončí na spoločných vonkajších hraniciach zmluvných štátov. Preto možno súhlasiť s tvrdením profesora Gaudemet-

Tallona, že „by bolo nesprávne a príliš zjednodušené predpokladať, že európske systémy a systémy tretích štátov existujú vedľa seba bez toho, aby sa navzájom stretli a nevedeli o sebe...; prípady vzájomného stretávania a prelínania sú naopak veľmi časté a nezriedka vyvolávajú zložité otázky“.⁸³

158. Z toho možno vyvodíť, že celková systematika Dohovoru nebráni uplatneniu článku 2 na spory, ktoré sa týkajú iba jedného zmluvného štátu a jedného tretieho štátu. Takýto záver týkajúci sa územného a osobného rozsahu pôsobnosti článku 2 je ešte presvedčivejší, ak sa vezmú do úvahy ciele Dohovoru.

4. Ciele Dohovoru

159. Zo znenia preambuly vyplýva, že cieľom Bruselského dohovoru je „posilniť právnu ochranu osôb usadených v Spoločenstve“ [*neoficiálny preklad*]. Na tento účel podľa preambuly Dohovor zakotvuje jednak spoločné pravidlá právomoci súdov zmluvných

82 — Pozri v tejto súvislosti JUENGER, F.: *La Convention de Bruxelles du 27 septembre 1968 et la courtoisie internationale — Réflexions d'un Américain*, RC, 1983, s. 37.

83 — Les frontières extérieures de l'espace judiciaire européen: quelques repères. In: *E Pluribus Unum — Liber Amicorum Georges A. L. Droz*, Martinus Nijhoff Publishers, 1996, s. 85, najmä s. 103 a 104.

štátov, a jednak pravidiel, ktorých cieľom je zjednodušiť uznávanie súdnych rozhodnutí a zrýchliť proces vykonávania týchto rozhodnutí.

160. Súdny dvor upresnil význam tohto cieľa Dohovoru, najmä pokiaľ ide o spoločné pravidlá právomoci, ktoré obsahuje. Podľa jeho názoru tieto pravidlá musia s ohľadom na posilnenie právnej ochrany osôb usadených v Spoločenstve umožniť, aby „žalobca mohol *lahko* zistiť, na ktorý súd sa môže so žalobou obrátiť a žalovaný mohol *primerane* predpokladať, na ktorom súde môže byť zažalovaný.“⁸⁴ Súdny dvor tieto pravidlá tiež charakterizoval ako pravidlá, ktoré „zabezpečujú *istotu* v súvislosti s rozdelením právomoci medzi rôznymi vnútroštátnymi súdmi, ktoré môžu rozhodovať spor“.⁸⁵

161. Iba pravidlá právomoci, ktoré zodpovedajú týmto požiadavkám môžu totiž zabezpečiť dodržiavanie zásady právnej istoty,

ktorá je podľa ustálenej judikatúry⁸⁶ takisto jedným z cieľov Bruselského dohovoru.

162. Domnievam sa, že obidva tieto ciele Dohovoru, a síce posilnenie právnej ochrany osôb usadených v Spoločenstve a zabezpečenie dodržiavania zásady právnej istoty, bránia tomu, aby bola uplatniteľnosť článku 2 Dohovoru podmienená existenciou sporu týkajúceho sa viacerých zmluvných štátov.

163. Uloženie takejto podmienky by nepochybne sťažilo uplatnenie pravidla právomoci článku 2, hoci toto pravidlo predstavuje „kľúčový bod“ systému zavedeného Dohovorom.

164. Určenie, či ide o spor, ktorý nepresahuje hranice Spoločenstva, môže byť dost obtiažne. V tejto súvislosti sa nastoľuje viacero otázok: Ktoré kritériá je potrebné zvoliť? V ktorých prípadoch možno vychádzať z toho, že spor sa skutočne alebo dostatočne týka viacerých zmluvných štátov? Je potrebné zoradiť rozličné kritériá, ktoré sa musia zohľadniť? Sú niektoré kritériá

84 — Pozri najmä rozsudky zo 4. marca 1982, Effer, 38/81, Zb. s. 825, bod 6; z 13. júla 1993, Mulox IBC, C-125/92, Zb. s. I-4075, bod 11; Benincasa, už citovaný, bod 26; zo 17. septembra 2002, Tacconi, C-334/00, Zb. s. I-7357, bod 20; z 5. februára 2004, DFDS Torline, C-18/02, Zb. s. I 1417, bod 36, a Kronhofer, už citovaný, bod 20.

85 — Pozri najmä rozsudky z 29. júna 1994, Custom Made Commercial, C-288/92, Zb. s. I-2913, bod 15, a z 19. februára 2002, Bexis, C-256/00, Zb. s. I-1699, bod 25.

86 — Pozri najmä rozsudky Effer, už citovaný, bod 6; Owens Bank, už citovaný, bod 32; Custom Made Commercial, už citovaný, bod 18; Bexis, už citovaný, body 24 až 26, ako aj rozsudky z 28. septembra 1999, GIÉ Groupe Concorde a i., C-440/97, Zb. s. I-6307, bod 23, a zo 6. júna 2002, Italian Leather, C-80/00, Zb. s. I-4995, bod 51.

významnejšie a atraktívnejšie ako ostatné? Ktorý okamih je pre posúdenie predmetnej situácii rozhodujúci: deň vzniku sporu, deň podania žaloby alebo deň, kedy by mal súd prejednávajúci spor vo veci rozhodnúť? V prípade, že predmet sporu sa nedotýka viacerých zmluvných štátov, stačilo by k vylúčeniu uplatniteľnosti článku 2 Dohovoru to, aby žalobca (ktorý má bydlisko v inom zmluvnom štáte ako v štáte, v ktorom má bydlisko žalovaný a v ktorom sa nachádza predmet sporu alebo jeho časť) zmenil počas rozhodujúceho obdobia svoje bydlisko tak, že by sa usadil v tom istom zmluvnom štáte? Musel by naopak žalobca s bydliskom v tom istom zmluvnom štáte počas rozhodujúceho obdobia premiestniť svoje bydlisko do iného zmluvného štátu, aby bolo napokon možné uplatniť článok 2?

165. Viaceré delikátne otázky tohto druhu by pravdepodobne vyplynuli tak pre účastníkov konania, ako aj pre súd, ktorý vo veci rozhoduje, ak by uplatniteľnosť článku 2 Dohovoru závisela od existencie právneho vzťahu týkajúceho sa viacerých zmluvných štátov.

166. V tomto prípade by bolo ťažké predstaviť si, ako by aj naďalej bolo možné považovať všeobecné pravidlo právomoci

zakotvené v článku 2 za pravidlo, ktoré zabezpečuje, aby žalobca mohol *ľahko* zistiť, na ktorý súd sa môže obrátiť so žalobou, a žalovaný mohol *primerane* predpokladať, na ktorom súde môže byť žalovaný. V súvislosti s rozdelením právomoci medzi jednotlivými vnútroštátnymi súdmi rozhodujúcimi spor by sme sa dosť vzdialili od požiadaviek *právnej istoty*, ako ich stanovil Súdny dvor. Tým by nebol zohľadnený cieľ Dohovoru, ktorý spočíva v posilnení právnej ochrany osôb usadených v Spoločenstve a v zabezpečení dodržiavania zásady právnej istoty.

167. Tento záver je pravdepodobnejší o to viac, že otázka či ide o spor, ktorý nepresahuje hranice Spoločenstva, sa ľahko môže stať „zdrojom nezhôd“, t. j. vyvolať viacero konfliktov medzi účastníkmi konania, a následne viesť k podaniu samostatných právnych prostriedkov vzťahujúcich sa na túto otázku nezávisle od predmetu sporu. Toto znásobenie počtu sporov vzhľadom na právnu istotu prirodzene vonkoncom nie je uspokojivé. Okrem toho nie je možné vylúčiť, že túto otázku využije žalovaný s cieľom dosiahnuť prietahy v konaní, čo by bolo v rozpore s posilnením právnej ochrany žalobcu.

168. Okrem týchto úvah je potrebné vo všeobecnejšej rovine zohľadniť, že medzinárodné právo súkromné je odvetvím práva, ktorého uplatňovanie nie je vôbec jednoduché. Bruselský dohovor má za cieľ zjedno-

dušit pravidlá rôznych zmluvných štátov o právomoci súdov a o uznávaní a výkone súdnych rozhodnutí. Toto zjednodušenie prispieva v záujme dotknutých osôb k väčšej právnej istote a smeruje tiež k zjednodušeniu priebehu konania pred vnútroštátnymi súdmi. Z toho dôvodu nie je vhodné do tohto systému Dohovoru zavádzať prvky, ktoré by mohli vážne skomplikovať jeho fungovanie.

169. Odhliadnuc od komplexnosti otázky, či spor má povahu sporu vo vnútri Spoločenstva, navyše zastávam názor, že ak by sa podmienila uplatniteľnosť článku 2 Dohovoru stanovením uvedenej povahy, počet prípadov v ktorých by sa mal aplikovať tento článok, by sa automaticky znížil.

170. Toto všeobecné pravidlo, ako to konštatoval Súdny dvor, je odôvodnené skutočnosťou, že žalovanému v zásade umožňuje ľahšie sa brániť.⁸⁷ Tým prispieva k posilneniu jeho právnej ochrany. Práve s ohľadom na záruky priznané žalovanému v súvislosti s dodržiavaním práva na obhajobu v konaní, je Dohovor v otázke uznáva-

nia a výkonu súdnych rozhodnutí veľmi liberálny.⁸⁸ Všeobecné pravidlo právomoci v článku 2 je teda základným pravidlom, na ktorom Dohovor prevažne spočíva.

171. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora pravidlá právomoci odchyľujúce sa od tejto všeobecnej zásady nemôžu viesť k výkladu, ktorý by presahoval rámec prípadov *výslovne* stanovených v Dohovore.⁸⁹ K rovnakému záveru by som však dospel, ak by sa vylúčila uplatniteľnosť článku 2 Dohovoru v prípade, ak by sa dotknutý právny vzťah netýkal viacerých zmluvných štátov.

172. V tomto prípade by žalovaný, napriek tomu že má bydlisko v zmluvnom štáte, podliehal odchylným pravidlám právomoci platným v inom zmluvnom štáte, čím by mohol byť žalovaný na súdoch tohto štátu napríklad už len preto, že sa prechodne zdržiava na území tohto štátu (tak je tomu podľa anglického práva), že vlastní určité veci nachádzajúce sa na území tohto štátu (tak je tomu podľa nemeckého práva), alebo že je žalobca štátnym príslušníkom tohto štátu (tak je tomu podľa francúzskeho práva). Žalovaný s bydliskom v zmluvnom štáte by

87 — Pozri najmä rozsudky Handte, už citovaný, bod 14, a Group Josi, už citovaný, bod 35.

88 — Pozri najmä rozsudok z 21. mája 1980, Denilauler, 125/79, Zb. s. 1553, bod 13.

89 — Pozri najmä rozsudky Handte, už citovaný, bod 14, a Group Josi, už citovaný, bod 36.

teda podliehal rovnakej právnej úprave, ktorá je v súlade s článkom 4 Dohovoru výhradne určená žalovanému s bydliskom v nezmluvnom štáte.

niekoľko prekážok, v ďalšej časti sa nimi budem zaoberať.

173. Tým by sme sa odchyľili od všeobecného pravidla článku 2 v prípade, ktorý Dohovor nielenže *výslovne* nepredpokladá, ale ho navyše vzhľadom na jeden z cieľov, ktorý sleduje, implicitne ale bezpodmienečne vylučuje.

5. Údajné prekážky pre uplatnenie článku 2 Dohovoru na právny vzťah týkajúci sa jedného zmluvného a jedného tretieho štátu

174. Z toho vyplýva, že ak by sa uplatniteľnosť článku 2 obmedzovala na spory vo vnútri Spoločenstva, bol by tým neoprávnené zúžený rozsah pôsobnosti tohto článku v rozpore so sledovaným cieľom Dohovoru, ktorým je posilnenie právnej ochrany osôb usadených v Spoločenstve, najmä právnej ochrany žalovaného.

177. Prekážky odporujúce uvedenému záveru, na ktoré poukazujú žalovní v spore vo veci samej a vláda Spojeného kráľovstva, v podstate vychádzajú z práva Spoločenstva. V tomto zmysle boli okrem toho vyslovené aj úvahy odkazujúce na medzinárodné právo. Predtým ako začnem skúmať tvrdenia vychádzajúce z práva Spoločenstva, stručne preskúmam tieto vyjadrenia.

175. Zhrnújúco možno konštatovať, že nielenže znenie článku 2 rovnako ako ani celková systematika článku 2 Dohovoru nebránia aplikácii tohto článku na spory týkajúce sa iba jedného zmluvného štátu a jedného tretieho štátu, ale navyše v prospech uplatniteľnosti tohto článku svedčia aj ciele Dohovoru.

a) Údajné prekážky vyplývajúce z medzinárodného práva

178. Podľa žalovaných v spore vo veci samej⁹⁰ nemá Bruselský dohovor univerzálnu platnosť. Bruselský dohovor je iba dohodou medzi zmluvnými štátmi, ktorá upravuje výlučne ich vzájomné vzťahy. Tento argument ide nad rámec špecifického prí-

176. Keďže niektorí účastníci konania sa domnievajú, že uvedenému záveru odporuje

90 — Bod 48 návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

padu Bruselského dohovoru a vzťahuje sa aj na všeobecnejšiu problematiku práva medzinárodných zmlúv a dohôd. Vláda Spojeného kráľovstva sa k tejto otázke vyjadrila v podobnom zmysle.⁹¹

179. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že vo všeobecnosti platí, že určitý štát môže byť viazaný medzinárodnou dohodou iba vtedy, ak s tým výslovne vyjadril svoj súhlas. Inak povedané, v súlade so zásadou relatívneho účinku medzinárodná dohoda nezakladá práva ani povinnosti štátu, ktorý s ňou nesúhlasil.⁹²

180. Je však nesporné, že Bruselský dohovor neukladá žiadne povinnosti štátom, ktoré nesúhlasili s tým, aby boli Dohovorom viazané. Povinnosti zakotvené v Dohovore sú tak v oblasti určenia právomoci, ako aj v oblasti uznávania a výkonu rozhodnutí adresované výhradne zmluvným štátom a ich súdom.

181. Z tohto hľadiska nie je ani všeobecný predmet Bruselského dohovoru ako ani

mnou uprednostňovaný výklad článku 2 v rozpore so zásadou relatívneho účinku zmlúv.

182. Tento Dohovor môže pochopiteľne, ako už bolo povedané, vyvolať určité účinky vo vzťahu k tretím štátom, najmä pokiaľ ide o rozdelenie právomoci. Pravidlá, ktoré Dohovor stanovuje pre túto oblasť, ako napríklad pravidlo článku 2, tým možno uplatniť na spory, ktoré vykazujú určité spojitosti s tretími štátmi.

183. Táto situácia však nie je celkom nová. Dochádza totiž k tomu, že štáty, ktoré sú účastníkmi medzinárodného dohovoru, schvália výkon určitých právomocí voči štátnym príslušníkom tretích štátov v situáciách, v ktorých mali tieto tretie štáty pred tým výlučnú právomoc. Tak je tomu napríklad pri rozličných dohodách o ochrane mora.⁹³

184. V medzinárodnom práve súkromnom je to tiež napríklad prípad Rímskeho dohovoru z 19. júna 1980 o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky⁹⁴. Článok 1 ods. 1 tohto dohovoru totiž stanovuje, že jeho jednotné

91 — Bod 21 písomných pripomienok.

92 — Pozri QUOC DINH, N. — DAILLIER, P. — PELLET, A.: *Droit international public*, 6. kompletne prepracované vydanie, 1999, LGDJ, s. 239 a nasl.

93 — Pozri QUOC DINH, N. — DAILLIER, P. — PELLET, A.: c. d., s. 249. Odvoláva sa tu najmä na Bruselský dohovor z 29. novembra 1969 týkajúci sa zásahu na šírom mori v prípade havárií spôsobených znečistením ropou. Štáty, ktoré sú účastníkmi tohto dohovoru si vyhradzujú právo intervenovať na šírom mori blízko svojho pobrežia aj proti lodiam plávajúcim pod vlajkou tretieho štátu.

94 — Ú. v. ES C 334, 2005, s. 1.

pravidlá sa uplatňujú (na zmluvné záväzky) v prípadoch kolízie právnych predpisov. K uplatneniu jednotných pravidiel tohto dohovoru tak postačuje, ak dotknutý skutkový stav vyvolal konflikt medzi viacerými právnymi poriadkami. Nie je dôležité, či sa skutkový stav týka viacerých zmluvných štátov alebo jedného zmluvného štátu a jedného tretieho štátu.⁹⁵

aby sa pravidlá právomoci zakotvené v Bruselskom dohovore, akým je pravidlo článku 2, mohli aplikovať na spory, ktoré majú spojitosť s tretími štátmi. To isté podľa môjho názoru platí aj pre právo Spoločenstva.

b) Údajné prekážky vyplývajúce z práva Spoločenstva

185. Univerzálna povaha jednotných pravidiel Rímskeho dohovoru je navyše osobitne zvýraznená, pretože v tomto dohovore zakotvené kolízne normy môžu tiež podľa článku 2 Dohovoru viesť k uplatneniu právnych predpisov štátu, ktorý nie je zmluvným štátom.⁹⁶ V tomto ohľade účinky Rímskeho dohovoru voči tretím štátom idú podstatne ďalej ako účinky Bruselského dohovoru, pretože ako som poukázal, kolízne normy tohto Dohovoru priznávajú právomoc iba súdom zmluvných štátov a nie súdom tretích štátov.

186. Z toho možno vyvodiť, že z hľadiska medzinárodného práva nič nebráni tomu,

187. Žalovaný v prvom rade a vláda Spojeného kráľovstva uvádzajú, že základné slobody zaručené v Zmluve ES nie sú uplatniteľné na čisto vnútroštátne situácie členského štátu, t. j. situácie, ktoré nemajú cezhraničný charakter vo vzťahoch medzi viacerými členskými štátmi. Z toho dôvodu pravidlo právomoci zakotvené v článku 2 Bruselského dohovoru, ktoré bolo v rovnakej podobe prevzaté do nariadenia č. 44/2001, nemožno uplatniť na spor vo veci samej, keďže tento spor sa netýka viacerých zmluvných štátov. Takéto pravidlo právomoci je iba nástrojom cieľa voľného pohybu rozsudkov medzi zmluvnými štátmi, ktorý sleduje Dohovor a následne nariadenie vo vzťahu k členským štátom, takže uplatniteľnosť článku 2 Dohovoru je podmienená existenciou cezhraničného sporu týkajúceho sa viacerých zmluvných štátov.

188. Tieto argumenty nie sú presvedčivé.

95 — Pozri v tejto súvislosti správu k Rímskemu dohovoru, ktorú vypracovali páni Giuliano a Lagarde (Ú. v. ES C 282, 1980, s. 1), najmä úvodný bod 8, ako aj komentár k článku 1 prvému odseku a článku 2 tohto dohovoru.

96 — Pozri v tejto súvislosti komentár k článku 2 Rímskeho dohovoru v už citovanej správe, ako aj JACQUET, J.-M.: *Aperçu de la convention de Rome*. In: *L'europeanisation du droit international privé*, Académie de droit européen de Trèves, 1996, s. 21.

189. Súdny dvor síce v rozsudku z 10. februára 1994 *Mund & Fester*⁹⁷ vyslovil, že cieľom článku 220 štvrtej zarážky Zmluvy EHS, na ktorom sa zakladá Bruselský dohovor, „je *ulahčiť fungovanie spoločného trhu* zavedením pravidiel právomoci pre súvisiace spory, a pokiaľ možno maximálnym odstránením prekážok uznávania a výkonu rozsudkov na území zmluvných štátov“. Súdny dvor z toho vyvodil, že ustanovenia Dohovoru súvisia so Zmluvou.⁹⁸

190. S týmto záverom možno nepochybne iba súhlasiť, keďže, ako zdôraznil generálny advokát Tesaro vo svojich návrhoch vo veci *Mund & Fester*, „voľný pohyb rozsudkov má zásadný význam pre predchádzanie prekážkam vo fungovaní spoločného trhu, ku ktorým by mohlo dôjsť, ak by individuálne nároky vyplývajúce z veľkého počtu právnych vzťahov vznikajúcich na tomto trhu nebolo možné ľahko priznávať a uplatňovať“.⁹⁹

191. Z toho však nemožno vyvodiť, že, ako to tvrdí vláda Spojeného kráľovstva¹⁰⁰, jediným cieľom spoločných pravidiel právo-

moci Dohovoru je riešiť kompetenčné spory (skutočné alebo potenciálne) medzi súdmi rôznych zmluvných štátov iba s cieľom zabrániť tomu, aby súdy zmluvného štátu museli uznať alebo vyhlásiť za vykonateľné súdne rozhodnutia iného zmluvného štátu, ak by sa súdy dožiadaného štátu podľa práva tohto štátu považovali takisto za príslušné na rozhodovanie sporov, ktoré boli predmetom dotknutých rozhodnutí.

192. Obmedziť jednotné pravidlá právomoci Dohovoru na tento jednoduchý cieľ by totiž znamenalo, ako už bolo povedané, nezohľadniť celkovú systematiku ako ani ciele, ktoré tento Dohovor sleduje, a ktoré smerujú k posilneniu právnej ochrany osôb usadených v Spoločenstve, ako aj dodržiavaniu zásady právnej istoty.

193. Tento záver podľa nás nemôže spochybniť ani skutočnosť, že Bruselský dohovor bol nahradený nariadením č. 44/2001, teda právnym aktom Spoločenstva vydaným v rámci vykonania a na účely vykonania niektorých ustanovení Zmluvy EŠ. Tento názor podporujú viaceré skutočnosti.

194. V prvom rade, ako je to zdôraznené v odôvodnení č. 19 uvedeného nariadenia, sa

97 — C-398/92, Zb. s. I-467, bod 11 (kurzívou zvýraznil generálny advokát).

98 — Pozri bod 12 a v tomto zmysle tiež rozsudok *Tessili*, už citovaný, bod 9.

99 — Pozri bod 8.

100 — Pozri bod 24 písomných pripomienok.

vyžaduje zabezpečiť kontinuitu medzi Dohovorom a nariadením, čo platí predovšetkým pre výklad ustanovení Dohovoru Súdnym dvorom. Ak by Súdny dvor jednotné pravidlá právomoci stanovené nariadením vykladal tak, že ich cieľom je iba riešiť kompetenčné spory medzi súdmi jednotlivých členských štátov, takýto výklad by sa odchyľoval od rozsiahlej judikatúry Súdneho dvora k Dohovoru, a najmä k jeho cieľom (ktoré sledujú posilnenie právnej ochrany osôb usadených v Spoločenstve a dodržiavanie zásady právnej istoty). To by malo za následok zvrät v judikatúre, ktorý by zjavne nekorešpondoval s úmyslom zákonodarcu Spoločenstva zabezpečiť kontinuitu výkladu oboch právnych nástrojov. Bez toho, aby som chcel prejedukovať rozhodnutie Súdneho dvora v otázke územného alebo osobného rozsahu pôsobnosti článku 2 nariadenia, iba uvediem, že si len ťažko dokážem predstaviť, že Súdny dvor týmto spôsobom zmení svoju judikatúru.

196. Ako sa totiž v odôvodneniach č. 2 a č. 8 nariadenia zdôrazňuje, cieľom pravidiel právomoci zakotvených v nariadení, vzhľadom na rozdielnosť vnútroštátnych pravidiel a z toho vyplývajúcich prekážok pre riadne fungovanie vnútorného trhu, je prijať „ustanovenia harmonizujúce normy konfliktu právomoci v občianskych a obchodných veciach“, aby tak boli vytvorené „spoločné normy“ pre členské štáty. Tento proces harmonizácie pravidiel vychádza z podobnej logiky vydávania smerníc ako článok 94 ES, keďže cieľom tohto hmotnoprávneho základu je „aproximáci[a] zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov, ktoré priamo ovplyvňujú vytvorenie alebo fungovanie spoločného trhu“.

197. Súdny dvor prednedávnom v rozsudku z 20. mája 2003 Österreichischer Rundfunk a i.¹⁰¹ rozhodol, že „uplatnenie právneho základu článku 100a Zmluvy ES [t. j. procesnoprávneho základu, ktorý je teraz obsiahnutý v článku 95 ES] nevyžaduje existenciu skutočnej spojitosti s voľným

195. Navyše článok 65 ES, na ktorý odkazuje článok 61 písm. c) ES (ktorý je hmotnoprávnym základom nariadenia), sa v dotknutej oblasti vzťahuje výlučne na *opatrenia s cezhraničnými dopadmi*, ktoré sa musia prijať, pokiaľ je to potrebné pre *riadne fungovanie vnútorného trhu*. Z toho však podľa mňa nemožno vyvodiť, že situácie podliehajúce pravidlám právomoci nariadenia, ktoré prevažne preberá pravidlá právomoci Dohovoru, musia nevyhnutne súvisieť s viacerými členskými štátmi.

101 — Spojené veci C-465/00, C-138/01 a C-139/01, Zb. s. I-4989, bod 41. Pozri tiež v tomto zmysle najmä rozsudky z 18. februára 1987, Mathot, 98/86, Zb. s. 809, bod 11, a z 12. decembra 1990, SARPP, C-241/89, Zb. s. I-4695, bod 16, týkajúce sa smernice Rady 79/112/EHS z 18. decembra 1978 o aproximácii právnych predpisov členských štátov upravujúcich označovanie potravín určených konečnému spotrebiteľovi, ako aj ich reklamu [neoficiálny preklad] (Ú. v. ES L 33, s. 1), a rozsudok z 25. apríla 1996, Komisia/Belgicko, C-87/94, Zb. s. I-2043, body 30 až 33, týkajúci sa smernice Rady 90/531/EHS zo 17. septembra 1990 o zadávaní zákaziek osobami pôsobiacimi v odvetviach vodohospodárstva, energetiky, dopravy a telekomunikácií [neoficiálny preklad] (Ú. v. ES L 297, s. 1). Pozri v tejto súvislosti tiež FALLON, M.: Les conflits de lois et de juridictions dans un espace économique intégré — L'expérience de la Communauté européenne. In: *Recueil des cours*, Académie de droit international, Martinus Nijhoff Publishers, 1996, s. 49, 182 a 183.

pohybom osôb medzi členskými štátmi v každom prípade, s ktorým súvisí právny akt vydaný na tomto základe“. Súdny dvor pripomenul, že „pre zdôvodnenie uplatnenia právneho základu článku 100a Zmluvy ES je rozhodujúca skutočnosť, či právny akt vydaný na tomto základe má skutočne zlepšiť podmienky vytvárania a fungovania vnútorného trhu“¹⁰².

odstránenie prekážok fungovania vnútorného trhu, ktoré vyplývajú práve z rozdielov medzi vnútroštátnymi právnymi predpismi.“¹⁰⁵

198. Súdny dvor dospel k záveru, že „uplatniteľnosť smernice 95/46[¹⁰³] nemôže závisieť od toho, či v konkrétnych situáciách v konaní vo veci samej existovala dostatočná súvislosť s výkonom základných slobôd zaručených Zmluvou ES, v uvedených veciach predovšetkým s voľným pohybom pracovníkov.“¹⁰⁴

200. Tieto úvahy boli potvrdené rozsudkom Lindqvist zo 6. novembra 2003¹⁰⁶ týkajúcim sa tej istej smernice 95/46/ES.

201. Možno predpokladať, že úvahy, ktoré sa vzťahujú na túto smernicu, pokiaľ ide o ochranu fyzických osôb pri spracovaní osobných údajov a voľnom pohybe týchto údajov, platia takisto pre nariadenie č. 44/2001, pokiaľ ide o súdnu právomoc a voľný pohyb rozsudkov napriek tomu, že obidva tieto sekundárne právne akty Spoločenstva majú rôznu povahu.

199. Tento záver je založený na myšlienke, že „opačný výklad by mohol mať za následok, že ohraničenie rozsahu pôsobnosti uvedenej smernice by bolo neisté a náhodné, čo by bolo v rozpore s jej základným cieľom, ktorým je zosúladenie právnych a správnych predpisy členských štátov, a tak

202. Ak by sa uplatniteľnosť pravidla právomoci zakotveného v článku 2 uvedeného nariadenia podmienila v každom spore existenciou skutočnej a dostatočnej spojitosti s viacerými členskými štátmi, potom by hrozilo (ako som uviedol v súvislosti s cieľmi Dohovoru), že vymedzenie rozsahu pôsobnosti tohto článku bude závisieť od neistých a náhodných skutočností. Takýto eventuality výklad územného alebo osobného rozsahu pôsobnosti článku 2 by bol v rozpore

102 — Pozri rozsudok Österreichischer Rundfunk a i., už citovaný, bod 41.

103 — Ide o smernicu Európskeho parlamentu a Rady 95/46/ES z 24. októbra 1995 o ochrane fyzických osôb pri spracovaní osobných údajov a voľnom pohybe týchto údajov (Ú. v. ES L 281, s. 31; Mlm. vyd. 13/015, s. 355).

104 — Pozri rozsudok Österreichischer Rundfunk a i., už citovaný, bod 42.

105 — Tamže.

106 — C-101/01, Zb. s. I-12971, body 40 a 41.

s cieľom nariadenia, ktorý spočíva v zjednotení pravidiel určovania právomoci a v zjednodušení uznávania a výkonu súdnych rozhodnutí, a teda v odstránení prekážok fungovania vnútorného trhu, ktoré vyplývajú práve z rozdielov medzi vnútroštátnymi právnymi predpismi.

203. V tejto súvislosti dokonca možno vychádzať z toho, že to, čo platí pre smernicu 95/46, platí o to viac pre nariadenie č. 44/2001, pretože rozhodnutie nahradiť Dohovor namiesto smernicou nariadením v značnej miere zodpovedá snahám zabezpečiť zjednotenie dotknutých pravidiel a nie iba aproximovať vnútroštátne predpisy prebrať smernice do vnútroštátneho právneho poriadku so všetkými nestálosťami, ktoré z toho môžu vyplývať pre jednotné uplatňovanie práva Spoločenstva.

204. Okrem týchto úvah týkajúcich sa účinkov použitia právneho základu článku 95 ES na územný rozsah pôsobnosti smernice ešte pripomínam, že uplatnenie nariadenia rovnako ako uplatnenie smernice¹⁰⁷ automaticky nevyžaduje, aby sa príslušné situácie výlučne týkali územia členských štátov a nie aj územia tretích štátov.

205. To zjavne platí pre nariadenia obsahujúce ustanovenia, ktoré výslovne regulujú obchod medzi Spoločenstvom a tretími štátmi. Tak je tomu napríklad v prípade nariadenia Rady (EHS) č. 2913/92 z 12. októbra 1992, ktorým sa ustanovuje Colný kódex spoločenstva (Ú. v. ES L 302, s. 1; Mim. vyd. 02/004, s. 307) alebo v prípade nariadenia Rady (EHS) č. 259/93 z 1. februára 1993 o kontrole a riadení pohybu zásielok odpadov v rámci, do a z Európskeho spoločenstva (Ú. v. ES L 30, s. 1; Mim. vyd. 15/002, s. 176).

206. Platí to napríklad aj pre nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva (Ú. v. ES L 149, s. 2; Mim. vyd. 05/001, s. 35).

207. Toto nariadenie, ktorého cieľom je zabezpečiť voľný pohyb pracovníkov v oblasti sociálneho zabezpečenia, výslovne nedefinuje svoj územný rozsah pôsobnosti, hoci mu je všeobecne pripisovaná „materiálno-územná povaha“, keďže jeho uplatnenie je podmienené skutočnosťou „spojenou s miestom“.¹⁰⁸

107 — Pozri v tomto zmysle najmä rozsudok z 9. septembra 2004, Komisia/Španielsko, C-70/03, Zb. s. I-7999, bod 30, týkajúci sa smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. ES L 95, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288).

108 — Pozri v tejto súvislosti AUSSANT, J., FORNASIER, R., LOUIS, J.-V., SECHÉ, J.-C., VAN RAEPENBUSCH, S.: *Commentaire J. Mégret — Le droit de la CEE*, tretí zväzok, Bruselská univerzita, 2. vydanie, s. 113 a nasl., ako aj FALLON, M.: c. d., s. 43 a nasl., najmä s. 45 a 46.

208. Možno ale povedať, že hoci územný rozsah pôsobnosti tohto nariadenia, t. j. priestor, v ktorom sa táto *charakteristická spojitost* musí nachádzať, nutne zodpovedá rozsahu pôsobnosti ustanovení Zmluvy týkajúcich sa voľného pohybu pracovníkov, čím sa pre uplatnenie týchto ustanovení vyžaduje *umiestnenie* na „území Spoločenstva“, na zachovanie účinnosti týchto ustanovení (najmä ustanovení zabezpečujúcich rovnosť zaobchádzania) nie je potrebné, aby sa dotknutá zárobková činnosť vykonávala na tomto území.¹⁰⁹

209. A teda samotná skutočnosť, že dotknuté dávky sociálneho zabezpečenia vznikli *dokonca výlučne* v dobách poistenia získaných mimo územia, ktoré zahŕňa Zmluva ES, nemôže mať za následok vylúčenie uplatniteľnosti nariadenia č. 1408/71, ak existuje úzka väzba medzi nárokom na sociálne dávky a členským štátom, ktorý je povinný ich vyplácať.¹¹⁰

109 — Tamže. Pozri v tomto zmysle rozsudky z 12. decembra 1974, Walrave a Koch, 36/74, Zb. s. 1405, body 26 až 28, a z 12. júla 1984, Prodest, 237/83, Zb. s. 3153, bod 6, týkajúce sa všeobecne predpisov Spoločenstva a osobitne nariadenia Rady (EHS) č. 1612/68 z 15. októbra 1968 o slobode pohybu pracovníkov v rámci spoločenstva (Ú. v. ES L 257, s. 2; Mím. vyd. 05/001, s. 15).

110 — Pozri v tomto zmysle najmä rozsudky z 23. októbra 1986, Van Roosmalen, 300/84, Zb. s. 3097, body 30 a 31, a z 9. júla 1987, Laborero a Sabato, 82/86 a 103/86, Zb. s. 3401, body 25 až 28.

210. Podľa môjho názoru možno judikatúru týkajúcu sa nariadenia č. 1408/71 preniesť na nariadenie č. 44/2001. Je totiž potrebné pripomenúť, že toto nariadenie bolo vydané na základe ustanovení hlavy IV Zmluvy ES o politikách, ktoré sa týkajú voľného pohybu osôb. Okrem toho rovnako ako aplikácia nariadenia č. 44/2001 aj uplatnenie nariadenia č. 1408/71 vyžaduje určitú spojitost s územím členských štátov, ktoré podliehajú tomuto nariadeniu. Pokiaľ ide o článok 2 spomenutého nariadenia (ktorý je totožný s článkom 2 Dohovoru), uplatnenie tohto článku vyžaduje, aby mal žalovaný bydlisko na území členského štátu. V súlade s logikou spomenutej judikatúry, je potrebné si uvedomiť, že pre uplatnenie článku 2 nariadenia č. 44/2001 (alebo Dohovoru) v žiadnom prípade nie je nevyhnutné, aby mal predmetný spor výlučne spojitost s územím, na ktoré sa vzťahuje pôsobnosť nariadenia (alebo Dohovoru) a nie súčasne aj s územím tretieho štátu.

211. V tomto zmysle je potrebné zdôrazniť, že odôvodnenie č. 8 nariadenia č. 44/2001 stanovuje, že „musí existovať *väzba* medzi konaním, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, a územím členských štátov viazaných týmto nariadením“. ¹¹¹ Preto „sa spoločné normy súdnej právomoci budú v zásade uplatňovať, ak má žalovaný bydlisko na území jedného z členských štátov.“

111 — Kurzfvou zvýraznil generálny advokát.

212. Domnievam sa, že toto odôvodnenie jasne potvrdzuje, že pre uplatnenie článku 2 nariadenia (ktorý je zhodný s článkom 2 Dohovoru) postačuje, ak má žalovaný bydlisko v niektorom z členských štátov viazaných týmto nariadením, čím predmetný spor vykazuje spojitost s členským štátom Spoločenstva. Nie je teda dôležité, či predmetný spor nevykazuje spojitost s ďalším členským štátom alebo takúto spojitost vykazuje s tretím štátom.

213. Z toho vyplýva, že nariadenie č. 44/2001 nespochybňuje záver, že rozsah pôsobnosti článku 2 Dohovoru sa nijako neobmedzuje na spory, ktoré sa týkajú viacerých zmluvných štátov.

214. Zo všetkých vyššie uvedených skutočností vyplýva, že s tvrdeniami niektorých účastníkov predmetného prejudiciálneho konania spochybňujúcimi tento záver, či už vyplývajú z medzinárodného práva alebo práva Spoločenstva, nemožno súhlasiť.

215. Preto je na prvú časť prvej prejudiciálnej otázky potrebné odpovedať tak, že článok 2 Bruselského dohovoru sa má uplatniť aj v prípade, ak žalobca a žalovaný majú bydlisko v tom istom zmluvnom štáte a ich spor pred súdmi tohto zmluvného štátu vykazuje určitú spojitost s tretím štátom

a nie s ďalším zmluvným štátom, čím je v tomto spore relevantnou jedine otázka rozdelenia právomoci medzi súdmi jedného zmluvného štátu a tretieho štátu a nie medzi súdmi rôznych zmluvných štátov.

216. Keďže sa v predmetnom spore má použiť článok 2 Bruselského dohovoru, je potrebné sa zaoberať otázkou, či tomuto Dohovoru za okolností ako v konaní vo veci samej odporuje, keď súd zmluvného štátu — ktorého právomoc je stanovená článkom 2 — v rámci svojej diskrečnej právomoci odmietne vykonať svoju právomoc s odôvodnením, že je vhodnejšie, aby spor rozhodoval súd nezmluvného štátu. Inak povedané, je potrebné určiť, či v situácii, akou je situácia v spore vo veci samej, je teória *forum non conveniens* zlučiteľná s Dohovorom.

B — O zlučiteľnosti teórie *forum non conveniens* s Bruselským dohovorom

217. Aby som predmet nasledujúceho skúmania mohol obmedziť na situáciu sporu vo veci samej, je potrebné pripomenúť, že

prostredníctvom druhej časti prvej prejudiciálnej otázky sa vnútroštátny súd v podstate snaží zistiť, či Bruselskému dohovoru odporuje, keď súd zmluvného štátu — ktorého právomoc je stanovená článkom 2 — v rámci svojej diskrečnej právomoci odmietne vykonať svoju právomoc s odôvodnením, že je vhodnejšie, aby spor rozhodoval súd nezmluvného štátu, ak právomoc tohto súdu nebola určená dohodou a ak na tento súd nebola podaná skôr žaloba, ktorá by mohla založiť prekážku začatej veci alebo prekážku súvisiacich vecí a spojitost' sporu s týmto nezmluvným štátom má inú povahu ako spojitost' uvedená v článku 16 Bruselského dohovoru.

218. V rámci zodpovedania tejto otázky sa najprv budem zaoberať úmyslom autorov Dohovoru a potom postupne znením článku 2 prvého odseku, celkovou systematikou Dohovoru a napokon cieľmi, ktorý tento Dohovor sleduje.

1. Úmysel autorov Dohovoru

219. V čase, kedy bol Bruselský dohovor vypracovaný, Spojené kráľovstvo a Írsko ešte

neboli členskými štátmi Spoločenstva. Preto sa nezúčastnili na rokovaníach, ktoré prebiehali v súlade s článkom 293 ES medzi členskými štátmi a viedli k prijatiu Dohovoru 27. septembra 1968. Tieto dva štáty vstúpili do Spoločenstva až 1. januára 1973, teda mesiac po tom, ako Dohovor nadobudol 1. februára 1973 účinnosť.

220. Teória *forum non conveniens* sa však rozvíjala prevažne v týchto dvoch štátoch.¹¹² Táto teória je členským štátom, ktoré patria do právneho systému „civil law“ a ktoré vypracovali Bruselský dohovor, značne cudzia. Bruselský dohovor preto neobsahuje žiadne ustanovenie týkajúce sa tejto teórie.

221. Otázka zlučiteľnosti teórie *forum non conveniens* sa stala aktuálnou až v čase vypracovania Dohovoru o pristúpení Spojeného kráľovstva, Írska a Dánskeho kráľovstva k Bruselskému dohovoru, prijatého 9. októbra 1978.¹¹³

112 — Táto teória sa zrejme uplatňuje aj v Holandsku, avšak v ďaleko menšom rozsahu.

113 — Pán Droz už roku 1972 zdôrazňoval, že táto teória nemá v Dohovore čo hľadať, a dospel k záveru, že „tento zdroj nezhod je potrebné eliminovať na samom začiatku“.

222. Správa k uvedenému Dohovoru, ktorej autorom bol pán Schlosser, odráža širokú diskusiu vyvolanú touto otázkou.¹¹⁴

oslabená použitím teórie *forum non conveniens*. V tejto súvislosti sa v správe zdôrazňuje, že „nie je vylúčené, aby si žalobca z príslušných súdov vybral súd, ktorý je zdanlivo ‚nevhodný‘, aby tak dosiahol rozhodnutie v štáte, v ktorom ho chce vykonať“.

223. V bode 78 tejto správy totiž uvádza, že „tieto možnosti [najmä prerušenie konania na základe teórie *forum non conveniens*] podľa názoru delegácií z kontinentálnych členských štátov Spoločenstva nie sú súdom členského štátu priznané, ak v súlade s Dohovorom majú tieto súdy právomoc rozhodovať spor a bola na ne podaná žaloba.“

226. V tom istom bode správy sa ďalej uvádza, že „nemožno vylúčiť nebezpečenstvo negatívneho kompetenčného sporu: kontinentálny sudca, ktorý by nesúhlasil s rozhodnutím súdu Spojeného kráľovstva, by sa mohol takisto ľahko vyhlásiť za nepríslušného“.

224. V tomto zmysle sa ďalej uvádza, že sa „tvrdilo, že zmluvné štáty nielenže sú oprávnené za podmienok uvedených v hlave II vykonávať svoju právomoc, ale sú dokonca povinné to robiť. V tejto súvislosti prevládal názor, že žalobca musí mať istotu, že súd, na ktorý bola žaloba podaná, má právomoc rozhodovať vo veci, pretože nesmie dôjsť k tomu, aby žalobca strácal čas a peniaze a nakoniec sa dozvedel, že súd, na ktorý podal žalobu, sa považuje za menej vhodný ako iný súd.“

227. Správa nakoniec uvádza, že „napokon základné dôvody, ktoré [doteraz] potvrdzujú opodstatnenie ‚doctrine of the forum conveniens‘ [rovnako ako korelačnú teóriu *forum non conveniens*], značne stratia na význame, len čo bude Dohovor platný v Spojenom kráľovstve a Írsku.“ V tejto súvislosti správa ďalej v bode 78 uvádza, že vnútroštátna právna úprava vykonávajúca Dohovor v týchto dvoch štátoch musí viesť jednak k zúženiu pojmu „domicile“ a jednak k zrušeniu osobitného vnútroštátneho pravidla právomoci, ktoré je založené na obyčajnom oznámení alebo doručení návrhu na začatie konania žalovanému, ktorí sa dočasne zdržiava na území dotknutého štátu, v súlade s článkom 3 druhým odsekom Dohovoru.

225. Okrem toho v bode 78 uvedenej správy sa uvádza, že „pre prípad, že právomoc rozhodovať vo veci majú súdy niekoľkých štátov, bola žalobcovi úmyselne poskytnutá možnosť zvoliť si súd, ktorá nesmie byť

114 — Ú. v. ES C 59, 1979, s. 71, body 77 a 78.

228. Z týchto dôvodov a v súlade s bodom 78 správy „sa Írsko a Spojené kráľovstvo vzdali požiadavky upraviť znenie Dohovoru v tomto bode.“

uvedené inak, osoby s bydliskom na území zmluvného štátu sa bez ohľadu na ich štátne občianstvo žalujú na súdoch tohto štátu“ [*neoficiálny preklad*].

229. Zo všetkých týchto úvah možno vyvodíť, že členské štáty, ktoré Bruselský dohovor a dohovor o pristúpení z roku 1978 vyjednali a prijali, buď vôbec nezamýšľali prebrať mechanizmus *forum non conveniens* do zavádzaného systému Dohovoru, alebo s tým väčšinou a dôrazne vyjadrili nesúhlas.

230. Ak by som tvrdil opak, nezohľadnil by som úmysel zmluvných štátov Dohovor vyjadrený v znení dohovoru o pristúpení z roku 1978 a treba dodať, že na tom nič nezmenili ani neskoršie dohovory o pristúpení a nariadenie č. 44/2001. Znenie článku 2 prvého odseku Dohovoru, celková systematika tohto Dohovoru, ako ani jeho potrebný účinok s prihliadnutím na ciele, ktoré sleduje, nesvedčia v prospech prijatia teórie *forum non conveniens*.

232. Je dôležité tiež pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry sa musia ustanovenia Spoločenstva vykladať a uplatňovať jednotne s ohľadom na ich znenie vypracované vo všetkých jazykoch Spoločenstva.¹¹⁵ To isté podľa mňa nevyhnutne platí aj pre výklad a uplatňovanie Bruselského dohovoru s prihliadnutím na Súdnym dvorom neustále zdôrazňovaný zámer zabezpečiť dodržovanie zásady právnej istoty, ako aj rovnosti a jednoty práv a povinností vyplývajúcich z tohto Dohovoru pre zmluvné štáty a pre dotknuté osoby.¹¹⁶

233. Je nesporné, že skúmanie jednotlivých jazykových verzií článku 2 prvého odseku Dohovoru ukázalo, že pravidlo právomoci

2. Znenie článku 2 prvého odseku Dohovoru

231. Pripomínam, že článok 2 prvý odsek stanovuje, že „ak nie je v tomto Dohovore

115 — Pozri najmä rozsudky z 5. decembra 1967, Van der Vecht, 19/67, Zb. s. 445; zo 6. októbra 1982, Cilít a I., 283/81, s. 3415, bod 18; zo 17. júla 1997, Ferriere Nord/Komisia, C-219/95 P, Zb. s. 1-4411, bod 15, a z 29. apríla 2004, Björnekulla Fruktindustrier, C-371/02, Zb. s. 1-5791, bod 16.

116 — Pozri najmä rozsudky zo 14. júla 1977, Bavaria Fluggesellschaft a Germanair/Bedarfsluftfahrt, 9/77 a 10/77, Zb. s. 1517, bod 4; z 22. novembra 1978, Somafer, 33/78, Zb. s. 2183, bod 8, a z 15. novembra 1983, Duijnsteer, 288/82, Zb. s. 3663, bod 13.

v ňom obsiahnuté má kogentnú a nie fakultatívnu povahu a že od takéhoto pravidla sa možno odchyliť iba v prípadoch, ktoré Dohovor výslovne stanovuje. Práve tak je nesporné, že situáciu, akou je situácia sporu vo veci samej, nemožno priradiť k žiadnemu z prípadov taxatívne vymenovaných v Dohovore, ktoré budem ešte podrobnejšie skúmať v súvislosti s celkovou systematikou Dohovoru.

234. Z toho vyvodzujem, že zneniu článku 2 prvého odseku Dohovoru odporuje, ak v situácii, akou je situácia v spore vo veci samej, súd zmluvného štátu, ktorému bola vec na základe tohto článku predložená, v rámci svojej diskrečnej právomoci odmietne vykonať svoju právomoc s odôvodnením, že je vhodnejšie, aby spor rozhodoval súd nezmluvného štátu. K tomuto záveru možno dospieť aj skúmaním celkovej systematiky Dohovoru.

3. Celková systematika Dohovoru

235. Ak je právomoc súdu zmluvného štátu, akým je Spojené kráľovstvo, určená podľa článku 4 Dohovoru na základe odchylných pravidiel právomoci tohto štátu (tak je tomu v prípade, ak má žalovaný bydlisko v treťom štáte), uznávam, že potom Dohovor *a priori* neodporuje, ak dotknutý súd, odvolávajúc sa

na teóriu *forum non conveniens* (platnú v tomto štáte), odmietne vykonať svoju právomoc s odôvodnením, že súd tretieho štátu je na rozhodovanie sporu vhodnejší alebo vhodnejšie umiestnený.

236. Táto možnosť je daná iba vtedy, ak má žalovaný (inak ako je tomu v prípade pána Owusu) bydlisko v nezmluvnom štáte, pretože článok 4 Dohovoru sa vzťahuje iba na tento prípad.

237. Ak má naproti tomu žalovaný bydlisko v zmluvnom štáte a právomoc súdu zmluvného štátu je stanovená článkom 2 prvým odsekom Dohovoru, potom celkovej systematike tohto Dohovoru odporuje, ak v situácii, akou je situácia sporu vo veci samej, dotknutý súd v rámci diskrečnej právomoci odmietne vykonať svoju právomoc s odôvodnením, že je vhodnejšie, aby spor rozhodoval súd nezmluvného štátu.

238. Aj keď totiž niektoré ustanovenia Dohovoru spôsobujú oslabenie kogentnej povahy pravidla právomoci článku 2, dochádza k tomu iba za mimoriadnych okolností, ktoré v spore vo veci samej nie sú dané, takže celková systematika Dohovoru bráni tomu,

aby súd zmluvného štátu odmietol výkon tejto obligatórnej právomoci za okolností ako vo veci samej, teda za okolností, ktoré nezodpovedajú prípadom výslovne a taxatívne stanoveným Dohovorom.

volby právomoci platí iba vo vzťahoch medzi niekoľkými zmluvnými štátmi a nie, ako je tomu v spore vo veci samej, vo vzťahoch medzi zmluvným štátom a tretím štátom.

239. Okrem toho je potrebné zdôrazniť, že viaceré ustanovenia tohto Dohovoru sú založené na úvahách, ktoré sa výrazne odlišujú od úvah, na ktorých je založená teória *forum non conveniens*. Aj táto skutočnosť potvrdzuje, že celková systematika tohto Dohovoru bráni uplatňovaniu uvedenej teórie pri výkone právomoci založenej podľa článku 2.

242. Ďalej treba predovšetkým poukázať na to, že uvedená možnosť volby právomoci prislúcha iba žalobcovi pri podaní žaloby. Z toho dôvodu súd zmluvného štátu, na ktorý bola podaná žaloba v súlade s pravidlom právomoci článku 2, nemôže odmietnuť rozhodovanie na základe osobitných alebo špeciálnych pravidiel právomoci Dohovoru, a to ani vtedy, ak spor vykazuje výraznú spojitosť so súdom iného štátu (zmluvného alebo tretieho) ako štátu, v ktorom má žalovaný bydlisko.

240. Touto otázkou sa budem v ďalšej časti podrobnejšie zaoberať.

241. Najprv treba poznamenať, že hoci osobitné a špeciálne pravidlá právomoci Dohovoru (zakotvené v článkoch 5 a 6 a v hlave II oddieloch 3 a 4) predovšetkým z dôvodu existencie priameho alebo obzvlášť úzkeho vzťahu medzi sporom a súdmi iného štátu ako štátu bydliska dotknutého žalovaného dovoľujú odchyliť sa od kogentného pravidla právomoci článku 2, táto možnosť

243. Okrem toho, hoci súd zmluvného štátu musí na základe článku 17 prvého odseku a článkov 19, 21 a 22 Dohovoru vyhlásiť, že nemá právomoc rozhodovať spor, alebo môže odmietnuť rozhodovanie sporu, aj keď mu bola vec predložená na základe všeobecného a kogentného pravidla právomoci článku 2, je nepochybné, že spor vo veci samej sa netýka žiadneho z týchto prípadov, čím zostáva zachovaná záväznosť pravidla právomoci článku 2. Skúmaním jednotlivých sporných ustanovení to presnejšie objasním.

244. Najprv sa budem zaoberať článkom 17 prvým odsekom Dohovoru, ktorý sa týka právomoci určenej výslovnou dohodou a ktorý stanovuje, že ak aspoň jeden z účastníkov konania má svoje bydlisko na území zmluvného štátu, potom má výlučnú právomoc rozhodovať spor súd alebo súdy tohto štátu, ktoré si určili účastníci konania (za podmienok uvedených v tomto článku). Akýkoľvek iný súd, na ktorý účastník konania podal žalobu, predovšetkým súd prejednávajúci vec na základe článku 2 Dohovoru, teda v zásade nemá právomoc rozhodovať s výnimkou prípadu, ak by žalovaný v súlade s článkom 18 Dohovoru s tým súhlasil bez toho, aby namietal nedostatok právomoci tohto súdu na základe dohody o voľbe právomoci súdu. Súd, na ktorý účastník, ktorý nerešpektoval dohodu o voľbe právomoci, podá žalobu, musí teda s výnimkou prípadu článku 18 vyhlásiť, že nemá právomoc rozhodovať spor.

246. Iba tieto pravidlá výlučnej právomoci môžu zabrániť uplatneniu všeobecného a kogentného pravidla článku 2 Dohovoru. Pripomínam však, že tieto pravidlá výlučnej právomoci, ako už bolo povedané, sa nevzťahujú na situáciu, akou je situácia sporu vo veci samej.

247. To isté, pokiaľ ide o uplatnenie pravidiel právomoci, platí aj pre mechanizmy zakotvené v článkoch 21 a 22 Dohovoru.

248. Pripomínam, že článok 21 Dohovoru týkajúci sa prekážky začatej veci stanovuje, že ak sa vedú konania v tej istej veci a medzi rovnakými účastníkmi na súdoch rôznych zmluvných štátov, každý súd, ktorý nezačal konať ako prvý, aj bez návrhu preruší konanie, až kým sa nepotvrdí právomoc súdu, ktorý začal konať ako prvý, a v takom prípade odmietne vykonať svoju právomoc v prospech posledne menovaného súdu.

249. Ako som už uviedol, na situáciu sporu vo veci samej sa tento článok nevzťahuje, keďže pred žiadnym súdom v inom zmluvnom štáte ako štáte bydliska žalovaného nebolo začaté paralelné konanie.

245. Analogicky to platí aj vtedy, ak na súd zmluvného štátu, najmä štátu bydliska žalovaného, bola podaná žaloba, nezohľadňujúc pravidlá výlučnej právomoci stanovené v článku 16 Dohovoru, založené na existencii obzvlášť úzkej spojitosti skutkového stavu sporu s územím zmluvného štátu. Okrem toho kogentná povaha pravidiel právomoci je obzvlášť výrazná, pretože podľa článku 19 Dohovoru musí súd, pred ktorým začalo konanie v hlavnej veci, na rozhodovanie ktorej má na základe článku 16 výlučnú právomoc súd iného zmluvného štátu, z úradnej moci vyhlásiť nedostatok svojej právomoci.

250. Toto procesné pravidlo, ako to Súdny dvor prednedávnom zdôraznil v bode 47 už citovaného rozsudku Gasser, sa navyše „jasne a výlučne opiera o časovú postupnosť podania žalôb na jednotlivých súdoch“. Toto pravidlo preto nepripúšťa žiadny priestor pre diskrečnú právomoc pri posudzovaní, či jeden súd, na ktorý bola podaná žaloba, by bol vhodnejší rozhodovať vo veci, ako iný súd. Z toho vyplýva, že na rozdiel od niekedy presadzovaného názoru, zodpovedá mechanizmus prekážky začatej veci stanovený Dohovorom úplne odlišnej logike, ako je logika teórie *forum non conveniens*, pretože táto vyžaduje, ako už bolo povedané, diskrečné posúdenie otázky súdom, na ktorý bola podaná žaloba, či je zahraničný súd jasne vhodnejší na rozhodovanie vo veci.

251. Pripomínam, že článok 22 Dohovoru stanovuje, že ak sa podá žaloba v súvisiacich veciach na súdoch rôznych zmluvných štátov a ak sú veci ešte v štádiu konania na prvom stupni, každý súd, ktorý nezačal konať ako prvý, môže buď prerušiť konanie, alebo na návrh niektorého účastníka konania odmietnuť výkon právomoci za predpokladu, že jeho právne predpisy dovoľujú spojiť vzájomne súvisiace veci a že súd, na ktorý bola skôr podaná žaloba, má právomoc na rozhodovanie v oboch veciach.

252. Na rozdiel od článku 21, ktorý upravuje prekážku začatej veci, článok 22 sa neopiera výlučne o časovú postupnosť podaných žalôb na jednotlivých súdoch. Súdu, na ktorý bola neskôr podaná žaloba, ponecháva určitý

priestor pre voľnú úvahu, keďže tento súd môže buď konanie prerušiť alebo odmietnuť výkon právomoci. Možno vychádzať z toho, že táto voľba môže závisieť predovšetkým od toho, či súd, ktorý začal konať ako prvý, má lepšiu pozíciu na rozhodovanie sporu ako súd, ktorý začal konať neskôr. V tejto súvislosti (ale iba z toho hľadiska) by mohol byť tento mechanizmus porovnateľný s teóriou *forum non conveniens*.

253. Je však potrebné zdôrazniť, že právo súdu prerušiť konanie alebo odmietnuť výkon právomoci v súlade s článkom 22 existuje iba v osobitnom prípade, ak sú súbežne vedené paralelné konania pred súdmi rôznych zmluvných štátov, a jeho cieľom je predchádzať vydávaniu protichodných rozhodnutí, ktoré by mohli z toho vyplývať, a čo možno v najväčšom rozsahu vylúčiť prípady, keď rozhodnutie vydané v jednom zmluvnom štáte nebude uznané v inom zmluvnom štáte.

254. Za predpokladu, že by stále prebiehalo konanie o náhradu škody začaté anglickou dovolenkujúcou, ktorá utrpela podobný úraz ako pán Owusu, toto konanie by mohlo byť považované za konanie súvisiace so sporom vo veci samej a v tomto paralelnom konaní by rozhodoval jamajský súd, teda súd tretieho štátu, potom by sa článok 22 v zásade neuplatňoval.

255. Okrem toho, bez ohľadu na tieto úvahy týkajúce sa predmetného sporu, je logika mechanizmu koordinácie výkonu súdnej právomoci medzi súdmi jednotlivých zmluvných štátov svojou povahou do značnej miery odlišná od teórie *forum non conveniens*, pretože uplatnenie tejto teórie v zásade nie je podmienené existenciou paralelného konania v inom zmluvnom štáte. Ako sa totiž uvádza v rozsudku Spiliada¹¹⁷, súd, na ktorý bola podaná žaloba, musí určiť „súd s prirodzenou právomocou“, t. j. „súd, ktorý má k sporu najužší vzťah“ podľa kritérií praktickej alebo finančnej povahy, ako je napríklad disponibilita svedkov alebo právo uplatniteľné v predmetnom spore. Vhodnosť súdu prejednávajúceho vec teda nezávisí nutne a výlučne iba na existencii paralelného konania vedeného pred súdom iného zmluvného štátu.

256. Z týchto skutočností vyplýva, že ak je právomoc súdu zmluvného štátu stanovená článkom 2 Dohovoru (pokiaľ nie je v rozpore s pravidlami výlučnej právomoci článkov 16 a 17), tento súd nemôže odmietnuť vykonať právomoc s výnimkou prípadov stanovených najmä v článkoch 21 a 22 Dohovoru, čo však nie je prípad sporu vo veci samej.

257. Skúmanie celkovej systematiky Dohovoru takisto podporuje záver, že Dohovor bráni tomu, aby v situácii, akou je situácia sporu vo veci samej, súd zmluvného štátu, ktorého právomoc je určená článkom 2 Dohovoru, v rámci diskrečnej právomoci odmietol vykonať svoju právomoc s odôvodnením, že je vhodnejšie, aby spor rozhodoval súd nezmluvného štátu.

258. Zastávam názor, že tento záver nemôže spochybniť ani skutočnosť, že spor, o ktorom rozhoduje súd zmluvného štátu podľa článku 2 Dohovoru, ako je tomu v prejednávanej veci, sa týka nielen žalovaného s bydliskom v zmluvnom štáte tohto súdu, ale tiež viacerých žalovaných, ktorí majú bydlisko v treťom štáte.

259. Ak majú viacerí žalovaní bydlisko v treťom štáte, súd rozhodujúci vo veci síce môže byť v súvislosti s uplatnením článku 4 Dohovoru nútený zaoberať sa otázkou, či vzhľadom na kritériá *forum non conveniens* možno považovať za vhodné, aby spor rozhodoval práve on, avšak naďalej platí, že článok 4 v žiadnom prípade neukladá tomuto súdu povinnosť odmietnuť vykonať svoju právomoc vyplývajúcu z článku 2, pokiaľ ide o žalovaného s bydliskom na území zmluvného štátu súdu. Len súdu, na ktorý bola podaná žaloba, prináleží, aby s prihliadnutím na situácie účastníkov kona-

117 — Pozri bod 27 týchto návrhov.

nia a predmetných záujmov určil, či má rozhodovať o celom spore alebo iba o časti sporu týkajúcej sa žalovaného, ktorý má bydlisko v dotknutom zmluvnom štáte.

4. Ciele a potrebný účinok Dohovoru

260. Ak by sme predpokladali, že teória *forum non conveniens* predstavuje pravidlo procesnej povahy, ktoré preto podlieha výlučne vnútroštátnemu právu, potom by uplatnenie tohto pravidla nesmelo narušiť potrebný účinok Dohovoru. Súdny dvor to prednedávnom pripomenul v rozsudku Turner vo vzťahu k mechanizmu „anti-suit junctions“¹¹⁸.

261. Uplatnenie tohto prípadného procesného pravidla podľa mňa môže narušiť ciele Dohovoru, a teda aj jeho potrebný účinok, v dôsledku čoho tieto dve skutočnosti bránia uplatneniu teórie *forum non conveniens*.

262. Nasvedčujú tomu viaceré skutočnosti.

263. Po prvé teória *forum non conveniens* má významný nepriaznivý vplyv na predvídateľnosť pravidiel právomoci, najmä pravidla článku 2, keďže umožňuje súdu, na ktorý bola podaná žaloba, odmietnuť — *na základe výlučne vlastného uváženia* — výkon právomoci, ktorá mu vyplýva z pravidla stanoveného Dohovorom, akým je pravidlo článku 2. Ako však už bolo povedané, iba táto predvídateľnosť pravidiel právomoci môže v súlade s cieľmi Dohovoru zabezpečiť dodržiavanie zásady právnej istoty a posilniť právnu ochranu osôb usadených v Spoločenstve. Takéto narušenie predvídateľnosti pravidiel právomoci vyplývajúcich z Dohovoru, predovšetkým z jeho článku 2 (všeobecné pravidlo právomoci), by preto narušilo potrebný účinok Dohovoru.

264. V tejto súvislosti je potrebné si uvedomiť, že Dohovor je výrazne ovplyvnený právnym systémom „civil law“, ktorý predvídateľnosti a nedotknuteľnosti pravidiel právomoci pripisuje mimoriadny význam. Táto skutočnosť je v systéme „common law“ menej výrazná, keďže použitie platných pravidiel je posudzované pružnejšie a podľa okolností konkrétneho prípadu. V tomto ohľade je teória *forum non conveniens* prispôbená systému „common law“, keďže ponecháva na súd, na ktorý bola podaná žaloba, aby sa na základe vlastnej úvahy rozhodol, či má alebo nemá vykonávať svoju právomoc. Táto teória je preto asi len ťažko zlučiteľná s duchom Dohovoru.

118 — Pozri bod 29 v nadväznosti na už citovaný rozsudok Hagen, bod 20.

265. Okrem týchto všeobecných úvah je potrebné bližšie skúmať tiež procesné dôsledky vyplývajúce z aplikácie teórie *forum non conveniens*. Domnievam sa, že tieto dôsledky sú iba sotva zlučiteľné s cieľmi Dohovoru, ktoré, ako som pripomenul, smerujú tak k dodržiavaniu zásady právnej istoty, ako aj k posilneniu právnej ochrany osôb usadených v Spoločenstve.

266. Uplatnenie tejto teórie pri súčasnom stave anglického práva totiž vedie, ako už bolo povedané, k prerušeniu konania, prípadne aj na neurčitú dobu. Táto situácia ako taká nie je z hľadiska právnej istoty veľmi uspokojivá.

267. Navyše zastávam názor, že teória *forum non conveniens* smeruje skôr k oslabeniu ako posilneniu právnej ochrany osôb usadených v Spoločenstve. To platí predovšetkým pre žalobcu.

268. Pripomínam, že práve žalobca, ktorý sa chce brániť proti procesnej námietke uplatnenej na základe tejto teórie, musí preukázať, že sa nemôže dovoliavať svojich práv pred dotknutým zahraničným súdom. Aj táto situácia je málo uspokojivá, keďže existujú obavy, že žalovaní budú vznášať námietky výlučne preto, aby dosiahli prietahy v konaní vedenom proti nim.

269. Okrem toho, ak sa súd, na ktorý bola podaná žaloba, nakoniec rozhodne vyhovieť námietke odvolávajúcej sa na *forum non conveniens*, potom je opäť na žalobcovi, aby preukázal potrebné skutočnosti, ak zamýšľa pokračovať v konaní. Žalobca musí preukázať, že zahraničný súd napokon nemá právomoc rozhodovať spor, alebo že on sám sa nemôže alebo nemohol úspešne domáhať svojich práv pred týmto súdom. Toto dôkazné bremeno, ktoré nesie žalobca, môže byť obzvlášť ťažké. V tomto ohľade môže mať uplatnenie teórie *forum non conveniens* značne negatívny vplyv na ochranu záujmov žalobcu, čím bude jeho právna ochrana skôr oslabená ako posilnená, čo je v rozpore s cieľom Dohovoru.

270. Nakoniec v prípade, ak by sa žalobcovi nepodarilo preukázať sporné skutočnosti, a tým zabrániť prerušeniu konania (ktoré môže byť časovo neobmedzené), alebo dosiahnuť pokračovanie už prerušeného konania, potom mu zostáva iba možnosť podniknúť všetky nevyhnutné kroky na podanie novej žaloby pred zahraničným súdom. Pochopiteľne, takéto kroky sú spojené s nákladmi a môžu výrazne predĺžiť konanie, s čím by žalobca musel počítať, ak chce, aby mu bolo v konečnom dôsledku vyhovené. V tejto súvislosti možno navyše tvrdiť, že mechanizmus vychádzajúci z teórie *forum non conveniens* by mohol byť považovaný za nezlučiteľný s požiadavkami článku 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

271. Z toho vyvodzujem, že uvedená teória môže narúšať potrebný účinok Dohovoru, pretože je v rozpore s cieľmi právnej istoty a posilnenia právnej ochrany osôb usadených v Spoločenstve, ktoré tento Dohovor sleduje zavedením kogentných pravidiel právomoci, akým je pravidlo zakotvené v článku 2.

dostať do rozporu s ustálenou judikatúrou Súdneho dvora.

272. Domnievam sa, že tento záver sa vzťahuje aj na pravidlá, ktoré Dohovor zaviedol s cieľom uľahčiť uznávanie a vykonávanie súdnych rozhodnutí medzi zmluvnými štátmi. Súd zmluvného štátu, ktorý odmietne vykonávať svoju právomoc stanovenú pravidlami Dohovoru, predovšetkým jeho článkom 2 s odôvodnením, že je vhodnejšie, aby spor rozhodoval súd nezmluvného štátu, odníme totiž žalobcovi možnosť využívať pravidlá zjednodušeného uznávania a výkonu rozhodnutí zakotvené v Dohovore. To je rovnako v rozpore s cieľmi Dohovoru, ako sú dodržiavanie zásady právnej istoty a posilnenie právnej ochrany osôb usadených v Spoločenstve. Mechanizmus vychádzajúci z teórie *forum non conveniens* preto narúša potrebný účinok Dohovoru aj z tohto hľadiska.

274. Súdny dvor totiž, ako bolo povedané, opakovane vyjadroval svoj úmysel zabezpečiť rovnosť a jednotu práv a povinností vyplývajúcich z Dohovoru pre zmluvné štáty a v prospech dotknutých osôb.

275. Pripomínam však, že teória *forum non conveniens* je významne rozšírená iba v Spojenom kráľovstve a Írsku, nie však v iných zmluvných štátoch.

276. Ak by sa uznala uplatniteľnosť tejto teórie iba v týchto dvoch zmluvných štátoch, kde je rozšírená, malo by to za následok diskrimináciu osôb usadených v Spoločenstve v závislosti od toho, či táto teória je alebo nie je rozšírená v zmluvnom štáte, v ktorom má žalovaný svoje bydlisko. Takáto diskriminácia by bola nepochybne v rozpore so zásadou rovnosti a jednoty práv vyplývajúcich z Dohovoru, ktorú vytvorila judikatúra.

273. Okrem toho treba zdôrazniť, že táto teória môže negatívne ovplyvniť jednotné uplatnenie pravidiel Dohovoru, a tým sa

277. Zo všetkých uvedených úvah vyplýva, že tak znenie článku 2 prvého odseku

Dohovoru, ako aj jeho celková systematika, ciele a potrebný účinok bránia tomu, aby súd zmluvného štátu — ktorého právomoc je stanovená článkom 2 Bruselského dohovoru — v rámci diskrečnej právomoci odmietol vykonať svoju právomoc s odôvodnením, že je vhodnejšie, aby spor rozhodoval súd nezmluvného štátu, ak tento súd nebol určený dohodou o voľbe právomoci, nebola na tento súd skôr podaná žaloba, ktorá by mohla založiť prekážku začatej veci alebo prekážku súvisiacich vecí a spojitost sporu s týmto nezmluvným štátom má inú povahu ako je tá, ktorá je uvedená v článku 16 Bruselského dohovoru.

žaloba v súlade s článkom 2 Dohovoru, mohol odmietnuť vykonať svoju právomoc s odôvodnením, že súd tretieho štátu má v dôsledku teórie *forum non conveniens* lepšiu pozíciu na rozhodovanie sporu¹¹⁹. Domnievam sa, že tento záver neplatí iba v prípade, ak sa konkurenčný súd nachádza v inom zmluvnom štáte ako v štáte, v ktorom má žalovaný svoje bydlisko. Tento záver platí takisto vtedy, ak sa konkurenčný súd nachádza v treťom štáte.

278. Môžem ešte dodať, že nariadenie č. 44/2001 túto tézu jasne potvrdzuje. V odôvodnení č. 11 tohto nariadenia sa uvádza, že „normy súdnej právomoci musia byť *vysoko predvídateľné* a vychádzať zo *zásady, že právomoc sa všeobecne zakladá podľa bydliska žalovaného* a právomoc založená na tomto kritériu *musí byť vždy k dispozícii, okrem určitých presne vymedzených situácií*, keď predmet konania alebo zmluvná voľnosť účastníkov odôvodňuje iné kritérium väzby“ (kurzívou zvýraznil generálny advokát).

280. Na druhú časť prvej prejudiciálnej otázky je preto potrebné odpovedať tak, že je v rozpore s Bruselským dohovorom, ak súd zmluvného štátu — ktorého právomoc je určená na základe článku 2 Bruselského dohovoru — v rámci diskrečnej právomoci odmietne vykonať svoju právomoc s odôvodnením, že je vhodnejšie, aby spor rozhodoval súd nezmluvného štátu, ak tento súd nebol určený dohodou o voľbe právomoci, nebola na tento súd skôr podaná žaloba, ktorá by mohla založiť prekážku začatej veci alebo prekážku súvisiacich vecí, a spojitost sporu s týmto nezmluvným štátom má inú povahu, ako je tá, ktorá je uvedená v článku 16 Bruselského dohovoru.

279. Tieto úvahy implicitne, ale nevyhnutne vylučujú, aby súd, na ktorý bola podaná

119 — Pozri v tomto zmysle už citovaný rozsudok Gaudemet-Tallon, H., bod 61, s. 57 a nasl.

V — Návrh

281. Na základe všetkých vyššie uvedených úvah navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálne otázky, ktoré položil Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (Spojené kráľovstvo) takto:

- „1. Článok 2 Dohovoru z 27. septembra 1968 o súdnej právomoci a výkone rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach [*neoficiálny preklad*], zmenený a doplnený Dohovorom z 9. októbra 1978 o pristúpení Dánskeho kráľovstva, Írska a Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska [*neoficiálny preklad*], Dohovorom z 25. októbra 1982 o pristúpení Helénskej republiky [*neoficiálny preklad*], Dohovorom z 26. mája 1989 o pristúpení Španielskeho kráľovstva a Portugalskej republiky [*neoficiálny preklad*] a Dohovorom z 29. novembra 1996 o pristúpení Rakúskej republiky, Fínskej republiky a Švédskeho kráľovstva [*neoficiálny preklad*] (ďalej len „Bruselský dohovor“), je potrebné vykladať tak, že sa má uplatniť aj v prípade, ak žalobca a žalovaný majú bydlisko v tom istom zmluvnom štáte a ich spor pred súdmi tohto zmluvného štátu vykazuje určitú spojitosť s tretím štátom a nie s ďalším zmluvným štátom, takže v tomto spore môže vzniknúť jedine otázka rozdelenia právomoci medzi súdmi zmluvného štátu a súdmi tretieho štátu a nie medzi súdmi rôznych zmluvných štátov.

2. Bruselskému dohovoru odporuje, ak súd zmluvného štátu — ktorého právomoc je určená na základe článku 2 uvedeného dohovoru — v rámci diskrečnej právomoci odmietne vykonať svoju právomoc s odôvodnením, že je vhodnejšie, aby spor rozhodoval súd nezmluvného štátu, ak tento súd nebol určený dohodou o voľbe právomoci, nebola na tento súd skôr podaná žaloba, ktorá by mohla založiť prekážku začatej veci alebo prekážku súvisiacich vecí, a spojitosti sporu s týmto nezmluvným štátom majú inú povahu, ako je tá, ktorá je uvedená v článku 16 Bruselského dohovoru.“